

Gençler İçin

Ehl-i Sünnet Akîdesi

Dr. Ahmed b. Abdurrahman el-Kâdî

العقيدة الميسرة

من الكتاب العزيز والسنة المطهرة

أ. د. أحمد بن عبدالرحمن القاضي

Gençler İçin Ehl-i Sünnet Akîdesi

Dr. Ahmed b. Abdurrahman el-Kâdî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ح) جمعية الدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالربوة، ١٤٤٣هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

القاضي ، احمد بن عبدالرحمن

العقيدة الإسلامية من الكتاب والسنة المطهرة - اللغة التركية . / احمد بن عبدالرحمن

القاضي؛ مركز أصول .- الرياض ١٤٤٣هـ

١٠٠ ص، ١٦ x ٢٣ سم

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٣٢٩-٨٧-٠٠

١- العقيدة الإسلامية

أ. مركز أصول (مترجم) ب. العنوان

١٤٤٣/٧٧٠

ديوي ٢٤٠

رقم الايداع : ١٤٤٣/٧٧٠

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٣٢٩-٨٧-٠٠

Mukaddime	7
Gençler İçin Ehl-i Sünnet Akîdesi	11
1- Allah'a İman	13
2- MELEKLERE İMAN	45
3- KİTAPLARA İMAN	51
4- PEYGAMBERLERE İMAN	57
5- AHİRET GÜNÜNE İMAN	63
6- KADERE İMAN	69
KUR'ÂN	75
CENNETTE ALLAH'IN GÖRÜLMESİ	77
İMANIN HAKİKATİ	79
DEVLET BAŞKANLIĞI VE CEMAAT	85
SAHABE	87
EVLİYA/VELİLER	93
AKİDEYİ TAMAMLAYICI UNSURLAR	95
DİN VE ŞERİAT	97

Mukaddime

Şüphesiz ki hamd, Allah'adır. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Yüce Allah kime hidayet verdiyse onu saptıracak yoktur; kimi de saptırdıysa ona da hidayet verecek kimse yoktur. Şahitlik ederim ki Allah'tan başka hak ilah yoktur; O, birdir ve ortağı yoktur.

“Ümmîlere içlerinden, kendilerine âyetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderen O'dur. Kuşkusuz onlar önceden apaçık bir dalalet içindeydiler.” (Cuma, 2)

Yine şahitlik ederim ki Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*, O'nun kulu ve Rasûlüdür. Allah Teâlâ, onu göndererek kullarına büyük bir lütufta bulunmuştur:

“Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkârdan) kendilerini arındıran, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah, mü'minlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Hâlbuki daha önce onlar, apaçık bir dalalet içindeydiler.” (Al-i İmran, 164)

Allah Teâlâ, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak ve apaçık dalaletten kurtarıp gönülleri huzura erdiren tam bir hidayete ulaştırmak için rasûlü Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i hidayet ve hak din ile göndermiştir. Hidayet, faydalı ilim; hak din ise salih ameldir. İyi bir yaşam da işte bu iki büyük temel üzerine kurulur.

Allah Teâlâ; inanç, ibadet, muamelat ve ahlak alanında kulların ihtiyaç duyduğu şeylerin tamamına yüce kitabında yer vermiştir. Tertemiz sünnet de Kur'ân'da mücmel (kısa ve özlü) olanı açıklamak, müphem (açık olmayan/kapalı) olanı tefsir etmek ve umum (genel) olanı ayrıntılı bir şekilde anlatmak üzere gelmiştir. Nitekim Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Şunu iyi bilin ki bana bir Kitap ve onunla beraber bir benzeri daha verildi.” (Ebû Dâvûd)

İslam akidesi, bu dinin direği ve temelidir; onun gücünün ve diğer bütün dinlere üstün olmasının da sırrıdır. Çünkü bu akide, eşsiz bazı özelliklere sahiptir. Bu özelliklerin bazıları şunlardır:

- 1- Tevhid: Sadece Allah Teâlâ'ya ibadet (kulluk) etmek ve yalnızca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tâbi olmak.
- 2- Tevkîf: Yani, İslam akidesi, kaynak itibarıyla ilahîdir. Bu akidede Kur'ân ve hadisin önüne geçilmez ve o, kişisel görüşlerle ve akfî kıyaslarla elde edilmez.
- 3- Bu akide, Allah Teâlâ'nın insanları yaratmış olduğu tertemiz fitrata, şeytanların onları saptırmasından önceki aslî yaratılışa uygundur.
- 4- Bu akide, şüphelerden ve nefsî arzulardan uzak olan sağlıklı akla uygundur.
- 5- Kapsamlılık: Bu akide; kâinatın, hayatın ve insanın bütün yönlerine açıklık getirir.
- 6- Bu akidenin bir kısmı, diğer kısmını destekler ve onaylar. Dolayısıyla da onun unsurları arasında çelişki ve uyumsuzluk yoktur.
- 7- Denge: Bu akide, ifrat ve tefrit arasında orta bir yoldadır. Farklı görüşler arasında da itidallidir.

Bu eşsiz özelliklerin sağladığı kazançlar ise şunlardır:

- 1- Kulluğun sadece Allah Teâlâ'ya yapılmasını sağlar. İnsanları yaratılmışlara kul köle olmaktan kurtarır.
- 2- Âlemlerin Rabbinin gönderdiği Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tâbi kılar, bid'at ve bid'atçilerin boyunduruğundan kurtarır.
- 3- Her şeyin idarecisi, hüküm ve hikmet sahibi olan Yaratıcı ile bağ kurmak suretiyle psikolojik rahatlık ve gönül huzuru sağlar.
- 4- Düşünce tatminini sağlar, akli istikrara kavuşturur, çelişkilerden ve hurafelerden uzak kalınmasını sağlar.
- 5- Ruh ve beden ihtiyaçlarını karşılar, inanç ve amel birlikteliğini sağlar.

Öteden beri din âlimleri, akideye büyük önem vermişler, onu öğretme konusunda ellerinden gelen gayreti göstermişler, bu alanda muhtasar eserler ve uzun şerhler yazmışlardır. Bu eserlerin bazılarında selef-i salihinin

itikadını genel hatlarıyla açıklamışlar, bazılarında belli bir akide meselesini ele almışlar, bazılarında da sapkın bid'at ehline cevap vermişlerdir.

Ben de akide meselelerine açıklık getirmeye ve onları daha anlaşılır kılmaya çalıştım. Bu meseleleri, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in meşhur "Cibril hadisi"nde yer alan imanın altı esasını sıraladığı tertibe uygun bir şekilde ele aldım. Bunu yaparken de sadece iki vahyi, Kur'ân ve Sünnet naslarını, esas aldım. Altı iman esasından her birini ele alırken içerdikleri alt başlıklara da yer verdim. Ayrıca o konuda hak yoldan sapanlara da değindim ve sözü fazla uzatmadan onların görüşlerine cevap verdim.

Bu eser, ne çok uzun ne de çok kısa olup açık ve sade bir üsluba sahiptir. Ayrıca ibareleri anlaşılır olup konuları da belli bir tertibe göre sıralanmıştır. Bununla da Müslüman fertlerin ondan gereği gibi faydalanabilmeleri ve selef-i salihînin itikadını genel hatlarıyla öğrenebilmeleri amaçlanmıştır.

Gençler İçin Ehl-i Sünnet Akidesi adını verdiğim bu çalışmayı, yüce Allah'tan, vech-i kerimine has kılmasını ve kullarını da ondan faydalandırmasını niyaz ederim.

Yüce Allah'ın salât ve selamı, peygamberimiz Muhammed'in, ailesinin ve bütün ashabının üzerine olsun.

Dr. Ahmed b. Abdurrahman el-Kadî

Kasim Üniversitesi Şeriat ve Usulu'd-Din Fakültesi Akîde Bölümü

17.02.1427 h. Uneyze

Gençler İçin Ehl-i Sünnet Akîdesi

İslam akidesinin temeli; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayrıyla ve şerriyle kadere iman etmektir. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki; Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır...” (Bakara, 177)

“Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler.” (Bakara, 285)

“Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği Kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman ediniz. Kim; Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve kıyamet gününü inkâr ederse tam manasıyla sapıtmış demektir.” (Nisa, 136)

Cebrail *aleyhisselam* ona: “İman nedir?” diye sorduğunda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle cevap vermiştir:

“(İman) Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayrıyla ve şerriyle kadere iman etmendir.” (Müslim)

1- ALLAH'A İMAN

Allah'a iman; Allah Teâlâ'nın varlığına, her şeyin rabbi olduğuna, ibadete (kulluğa) -başkasının değil- yalnızca O'nun layık olduğuna, O'nun bütün mükemmel sıfatlara sahip olduğuna, her türlü kusur ve eksiklikten de münezzehtir olduğuna kesin bir şekilde inanmak demektir.

A- Allah'ın Varlığına İman:

Allah Teâlâ'nın varlığı, en büyük ve en açık hakikattir.

"Böyledir. Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir. O'nun dışında (müşriklerin) dua edip taptıkları ise bâtılın ta kendisidir. Gerçek şu ki Allah, çok yücedir ve pek büyüktür." (Hac, 62)

Allah Teâlâ'nın varlığı hakkında şüphe etmek, hayret edilecek bir iftira ve anlaşılmaz bir şeydir:

"Peygamberleri dedi ki: 'Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında mı bir şüphe var? Hâlbuki O, sizin günahlarınızı bağışlamak ve sizi belli bir vakte kadar yaşatmak için sizi (hak dine) çağırıyor.' Onlar dediler ki: 'Siz (peygamberler) de bizim gibi birer insandan başka bir şey değilsiniz. Siz, bizi atalarımızın tapmış olduğu şeylerden döndürmek istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirin!'" (İbrahim, 10)

Allah Teâlâ'nın varlığını inkâr etmek, kibir ve küfürdür:

"(Musa, Firavun'a) şöyle dedi: Sen de pekâlâ biliyorsun ki bunları birer ibret olmak üzere göklerin ve yerin Rabbinden başkası indirmedir. Ey Firavun! Ben, senin kesinlikle helaki hak ettiğini düşünüyorum!" (İsra, 102)

"Mûsâ dedi ki: 'Eğer aklınızı kullanacak olursanız (anlarsınız ki Allah) doğunun, batının ve bu ikisi arasındakilerin de Rabbidir.' Firavun da şöyle dedi: 'Eğer benden başkasını ilâh edinirsen, seni mutlaka zindana atılanlardan ederim.' Mûsâ şöyle dedi: 'Sana apaçık bir şey (delil) getirmiş olsam da mı?' Firavun dedi ki: 'Eğer doğruyu söyleyenlerdensen, haydi getir bakalım!' Bunun üzerine Mûsâ, asasını attı; bir de ne görsünler, asâ apaçık koca bir yılan (oluverdi)!" (Şuara, 28-32)

Allah Teâlâ'nın varlığını gösteren pek çok delil vardır. Bunların bazıları şunlardır:

1- Bozulmamış fitrat: Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“(Rasûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak (her türlü batıldan yüz çevirerek) dine, Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah’ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.” (Rum, 30)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Doğan her çocuk, fitrat üzere doğar. Sonra ana-babası onu; yahudi, hristiyan veya mecusi yapar.” (Buhârî)

İnsan, aslî fitratı (yaratılışı) üzerinde olduğu, bu fitratını bozacak herhangi bir şeyle karşılaşmadığı sürece, içinde Allah’ın varlığına dair bir inanç taşır. Allah Teâlâ, kudsî bir hadiste şöyle buyuruyor:

“Ben, bütün kullarımı hanîf (her türlü bâtil inançtan uzak ve tevhid üzere) yarattım. Ancak şeytanlar, onları dinlerinden saptırdılar.” (Müslim)

2- Sağlıklı akıl: Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Acaba onlar, herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar, yoksa kendileri mi yaratıcıdılar?” (Tur, 35)

Şüphelerden ve nefsî arzulardan uzak olan sağlıklı bir akıl, yaratılmışların mutlaka bir yaratıcısı olması gerektiğine kesin olarak hükmeder. Çünkü varlıkların tesadüfen var olması mümkün değildir. Aynı şekilde kendi kendilerini var etmeleri de mümkün değildir. Zira yok olan, bir şey var edemez. O halde mutlaka bir yaratıcı var demektir ki o da Allah Teâlâ’dır.

Cahiliyye döneminde Arapların hatiplerinden olan Kus b. Saide el-İyadî, Allah Teâlâ’nın varlığına akli delil getirerek şöyle demiştir: “Deve pislîği, deveyi gösterir; ayak izi de yürüeni gösterir. Peki, şu burçlarla dolu gökyüzü ve derin vadilerle yarılmış yeryüzü, her şeyden haberdar olan bir yaratıcıyı göstermiyor mu?”

3- Yaşanmış somut tecrübeler: Allah Teâlâ, peygamberi Nuh *aleyhisselam* hakkında şöyle buyuruyor:

“Bunun üzerine o, Rabbine, ‘Ben yenik düştüm, bana yardım et!’ diyerek yalvardı. Biz de derhal nehir gibi devamlı akan bir su ile göğün kapılarını açtık. Yeryüzünde kaynaklar fışkırttık. (Her iki) su, takdir edilmiş bir işin

olması için birleşmişti. Nuh'u da tahtalardan yapılmış, çivilerle çakılmış gemiye bindirdik. (Kavmi tarafından) inkâr edilmiş olan (Nuh'a) bir mükâfat olmak üzere gemi, gözlerimizin önünde akıp gidiyordu." (Kamer, 10-14)

"Bunun üzerine Musa'ya: 'Asân ile denize vur!' diye vahyettik. (Vurunca deniz) derhal yarıldı (ve denizin) her bir parçası koca bir dağ gibi oldu. Ötekilerini (Firavun ve askerlerini) de oraya yaklaştırdık (da Musa ve beraberindekilerin peşinden onlar da bu denizde açılan yollara girdiler) Musa ve beraberinde bulunanların hepsini kurtardık. Sonra ötekilerini suda boğduk. Şüphesiz bunda bir ibret vardır; ama çokları iman etmiş değillerdir." (Şuara, 63-67)

Allah Teâlâ, peygamberi İsa *aleyhisselam* hakkında da şöyle buyurmaktadır:

"O, İsrail oğullarına bir elçi olacak (ve onlara şöyle diyecek:) Size Rabbinizden bir mucize getirdim: Size çamurdan bir kuş sureti yapar, ona üflerim ve Allah'ın izniyle o, kuş oluverir. Yine Allah'ın izniyle körü ve alacalıyı iyileştirir, ölüleri diriltirim. Ayrıca evlerinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer inanan kimseler iseniz, bunda sizin için bir ibret vardır." (Âl-i İmran, 49)

Bir başka ayette de Allah Teâlâ, genele seslenerek şöyle buyurmaktadır:

"(O taptığınız sahte ilahlar mı hayırlı,) yoksa kendisine dua eden darda kalmışa karşılık veren ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hâkimleri kılan mı? Allah'la beraber başka bir ilah mı var! Ne kadar da kit düşünüyorsunuz!" (Neml, 62)

Netice olarak peygamberlerin mucizeleri, dua edenlerin dualarının kabulü ve darda kalmışlara yardımın yetişmesi, pek çok insanın tanık olduğu ve tecrübe ettiği hususlar olup hepsi, peygamberleri gönderen, dua edenlerin duasına karşılık veren ve darda kalmışlara yardım eden bir zatın varlığına kesin olarak delalet etmektedir.

4- Dosdoğru din: Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Hâlâ Kur'an üzerinde gereği gibi düşünmeyecekler mi? Eğer o, Allah'tan başkasının katından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı." (Nisa, 82)

"Ey insanlar! Şüphesiz ki size Rabbinizden kesin bir delil geldi ve size apaçık bir nur indirdik." (Nisa, 174)

“Ey insanlar! Size Rabbinizden bir öğüt, kalplere bir şifa, mü’minler için bir hidayet ve rahmet gelmiştir.” (Yunus, 57)

Kur’ân-ı Kerim’de bulunan gaybla ilgili gerçekleşmiş haberler, doğru akide, adil hükümler ve yüce ahlakî değerler, Kur’ân’ın Allah katından geldiğine delildir. O halde Kur’ân’ın ve bu dosdoğru dinin, Allah’ın dışında herhangi bir varlığa ait olması mümkün değildir.

Bütün bu deliller dolayısıyla Allah’ın varlığını gerçek manada hiç kimse inkâr etmemiştir. Sadece bazı inkârcı gruplar, -kalpleriyle değil- sırf dilleriyle Allah’ın varlığını kabul etmediklerini dillendirmişlerdir. Sayıları az olan bu grupların bazıları şunlardır:

1- Dehrîler: Bunlar şöyle derler:

“Dediler ki: ‘Hayat, ancak bu dünyada yaşadığımızdır. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman yok eder.’ Bu hususta onların hiçbir bilgisi yoktur. Onlar sadece zanna göre hüküm veriyorlar.” (Casiye, 24)

Bu grup, dünyanın kendi kendine hareket ettiğini, onun hem ezeli hem de ebedî olduğunu iddia ederler ve şöyle derler: “Dişiler doğurur, toprak yutar. Bizi ancak zaman yok eder.” Böylece onlar, mahlûkatın bir yaratıcısı olmadığını savunurlar. Allah Teâlâ, onlara şöyle cevap vermiştir: “Bu hususta onların hiçbir bilgisi yoktur.” (Casiye, 24) Yani ne akla, ne nakle, ne duyulara ne de fitrata dayalı bir bilgileri vardır. Aksine söyledikleri, sırf zanna ve tahmine dayalı şeylerdir. “Onlar, sadece zanna göre hüküm veriyorlar.” (Casiye, 24)

2- Natüralistler/Tabiatçılar: Bunlar şöyle derler:

“Dünya, tabiatın yaratmasıyla meydana gelmiştir.” Yani bitkiler, hayvanlar, cansız varlıklar vb. gibi her şeyi yaratan, bizzat kendileri ve sahip oldukları özelliklerdir. Bunlara söylenecek söz gayet açıktır: Bir varlığın, aynı anda hem yaratıcı hem de yaratılmış olması mümkün değildir. Nitekim Allah Teâlâ da şöyle buyurmuştur:

“Acaba onlar, herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar yoksa kendileri mi yaratıcıdır?” (Tur, 35)

Onların, yaratıcı olduğunu söyledikleri tabiat; kör, sağır, dilsiz, duyuları ve duyguları olmayan birtakım cansız varlıklardan oluşmaktadır. O zaman bu tabiat; hayat sahibi, işiten, gören, konuşan, hisseden, duyu ve duygulara sahip

varlıkları nasıl yaratabilir ki?! Zira bir şeye sahip olmayan, başkalarına veremez!

3- Tesadüfçüler: Bunlar şöyle derler:

“Kâinat, sırf tesadüf eseri meydana gelmiştir.” Yani atomların ve parçaların bir araya gelmesi, tesadüfen hayatın var olmasına ve çeşitli varlıkların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bunlar, önceden planlanmış ve bir hikmete binaen yapılmış şeyler değildir.

Bu iddiayı bir an için düşünmek bile onun ne kadar çürük ve tutarsız olduğunu ortaya koymaya yeterlidir. Zira mahlûkatın sahip olduğu hassas tasarım ve muhteşem düzen ile onların sabit kanunlar ve sağlam bir denge içinde yaşamlarını sürdürmeleri, tesadüf iddiasını imkânsız kılmaktadır. Nitekim Allah Teâlâ da şöyle buyurmuştur:

“(Bu,) her şeyi sapasağlam ve mükemmel yapan Allah'ın sanatıdır.” (Neml, 88)

“Allah, yedi kat göğü ve yerden de bir o kadarını yaratandır. Fermanı, bunlar arasından inip durmaktadır ki böylece Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz.” (Talak, 12)

4- Materyalistler/Maddeciler: Bunlar şöyle derler:

“Yaratıcı yoktur; hayat maddeden ibarettir.” Yani var olan her şey, maddeden ibarettir, olup biten her şey sadece maddî sebeplerle açıklanabilir, dolayısıyla da tabiat üstü bir güç yoktur.

5- Tarih boyunca ortaya çıkmış istisnaî şahıslar:

Örneğin Firavun. Zira o, Musa *aleyhisselam*'a şöyle demiştir:

“Âlemlerin Rabbi dediğin de nedir?” (Şuara, 23)

Yine Nemrut da bunlardan biridir. Nitekim Allah Teâlâ, onun hakkında şöyle buyurmaktadır:

“Allah, kendisine mülk (hükümdarlık ve zenginlik) verdiği için şımararak Rabbi hakkında İbrahim ile tartışmaya gireni (Nemrut'u) görmedin mi! Hani İbrahim: ‘Rabbim, hayat veren ve öldürendir.’ demişti. O da ‘Ben de hayat verir ve öldürürüm.’ demişti. İbrahim, ‘Allah, güneşi doğudan getirmektedir; haydi sen de onu batıdan getir bakalım.’ dedi. Bunun üzerine kâfir, apışıp kaldı. Allah, zalim kimseleri hidayete erdirmez.” (Bakara, 258)

Bütün bu sayılan grup ve fertler, kendi kendileriyle çelişmekte ve fitratlarına ters düşmektedirler. Nitekim Allah Teâlâ, bu gerçeği ifade ederek şöyle buyurmaktadır:

“Kendileri de içlerinden bu mucizelere kesin olarak inandıkları halde, sırf zulüm ve kibirlerinden ötürü onları inkâr ettiler. Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!” (Neml, 14)

Bu yüzden onların tutarlı bir delili olmadığı gibi geride izleri de kalmamıştır.

B- Allah'ın Rubûbiyyetine İman

Rubûbiyyete iman; Rabbin, yani yaratıcının, her şeyin sahibinin ve idarecisinin sadece Allah Teâlâ olduğuna kesin olarak inanmaktır. Rab; her şeyin efendisi, sahibi, idarecisi ve bütün varlıkları nimetleriyle rızıklandırıp kemale erdiren kimse demektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Firavun: ‘Rabbiniz de kimmiş ey Musa?’ dedi. O da ‘Bizim Rabbimiz, her şeye hilkatini (kendine has varlık ve özelliğini) veren, sonra da (yaratılış gayelerine uygun) yolu gösterendir.’ dedi.” (Taha, 49-50)

Rubûbiyyet, üç esas üzerine kuruludur:

1- Yaratma:

Allah Teâlâ her şeyin yaratıcısıdır; O'nun dışındaki her şey ise yaratılmıştır. Bu konuda O şöyle buyurmaktadır:

“Allah, her şeyin yaratıcısıdır. Her şeyin tasarruf yetkisi de O'nun elindedir.” (Zümer, 62)

“Her şeyi yaratan ve her şeyin varlığını bir ölçüye göre belirleyen O'dur.” (Furkan, 2)

Yüce Allah'ın dışında herhangi bir varlığa nisbet edilen “yaratma;” şekil verme, oluşturma ve düzene koyma anlamında kısıtlı ve nisbî bir “yaratma” olup yoktan var etme anlamında değildir. Şu ayette olduğu gibi:

“Yaratanların (şekil verip düzene koyanların) en iyisi olan Allah, ne yücedir!” (Müminun, 14)

2- Mülkiyet:

Allah Teâlâ her şeyin sahibidir; O'nun dışındaki her şey ise sahiplidir. Bu konuda O, şöyle buyurmaktadır:

“Bilmez misin ki göklerin ve yerin mülkiyet ve hükümranlığı yalnızca Allah’a aittir? Sizin için Allah’tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” (Bakara, 107)

“Göklerin ve yerin mülkiyet ve hükümranlığı Allah’a aittir. Allah’ın her şeye gücü yeter.” (Âl-i İmran, 189)

“(Rasûlüm!) De ki: Mülkün gerçek sahibi olan Allah’ım! Sen, mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden de geri alırsın.” (Âl-i İmran, 26)

“O’nun mülkiyette hiçbir ortağı yoktur” (İsra, 111)

“İşte (bütün bunları yapan) Rabbiniz Allah’tır. Mülk, O’nundur. O’nu bırakıp da kendilerine dua edip taptıklarınız ise bir çekirdek zarına bile sahip değillerdir.” (Fatır, 13)

Yüce Allah’ın dışında herhangi bir varlığa nisbet edilen “mülkiyet,” nisbî bir mülkiyet olup sınırlı ve geçicidir. Şu ayetlerde ifade edilen mülkiyetler gibi:

“Ey kavmim! Bugün, yeryüzüne hâkim kimseler olarak mülkiyet ve hükümranlılık size aittir...” (Ğafir, 29)

“Ya da sahibi olduğunuz (cariyeler)...” (Nisa, 4)

Her şeyin gerçek sahibi ise Allah Teâlâ’dır:

“Yeryüzüne de, onun üzerindekiyle de vâris olacak olanlar Biziz (her şey gider, Biz kalırız) ve ölümden sonra hepsi, diriltilip Bizim huzurumuza getirileceklerdir.” (Meryem, 40)

3- Emir ve idare:

İdare ve emrin tamamı Allah’a aittir; O’nun dışındaki her varlık ise emir ve idare altındadır. Bu konuda O, şöyle buyurmaktadır:

“De ki: ‘Bütün emir ve idare, Allah’ındır.’” (Âl-i İmran, 154)

“Bilesiniz ki yaratmak da, emretmek de O’na mahsustur.” (A’raf, 54)

“Hâlbuki iş bitirilmiştir. Bütün emir ve hükümler, yalnızca Allah’a döner.” (Bakara, 210)

Allah Teâlâ, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*’e hitaben de “Emir ve idareden sana ait hiçbir şey yoktur (Hepsi, Allah’a aittir).” (Al-i İmran, 128) buyurmuştur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in durumu buyusa,

diğerlerinin durumu nasıl olur?!

Diğer bir ayette de Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Önünde de, sonunda da emir, Allah’ındır.” (Rum, 4)

Mahlûkatı üzerinde emir ve idare sahibi, yalnızca Allah Teâlâ’dır. O’nun dışında herhangi bir varlığa nisbet edilen emir ve idare ise kısıtlı ve nisbî olup Allah’ın dilemesine (meşietine) bağlıdır. Eğer Allah, dilerse ona izin verir, dilerse engel olur. Şu ayette ifade edilen emir gibi:

“Fakat onlar, Firavun’un emrine uydular. Oysa Firavun’un emri doğru değildi.” (Hud, 97)

Allah Teâlâ’nın emri ikiye ayrılır: Kevnî (kâinatla ilgili) emir ve şer’î (şeriatla ilgili) emir. Kevnî emri mutlaka yerine gelir. Bu emir, dileme (meşiet) ile eş anlamlıdır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Bir şeyi dilediğinde O’nun emri, sadece ‘Ol!’ demektir, hemen olur.” (Yasin, 82)

Şer’î emir ise yüce Allah’ın, kullara, onları imtihan etmek amacıyla yönelttiği emirlerdir. Bu nedenle de bu emirler, bazen yerine gelir, bazen gelmez. Ayrıca bu tür emirler, Allah’ın yapılmasını istediği, razı olduğu emirlerdir ve Allah’ın umumî dilemesine (meşietine) dâhildir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O (Kur’ân) herkes için bir öğüttür. Sizden doğru yolda gitmeyi dileyenler için de. Ama bu iş, sizin dilemenizle değil, ancak âlemlerin Rabbi olan Allah’ın dilemesiyle tamam olur.” (Tekvir, 27-29)

Allah Teâlâ’nın rubûbiyyetine ait diğer bütün sıfatlar da kaynağını bu üç esastan, yani yaratma, mülkiyet, emir ve idare esaslarından alır. Mesela rızıklandırma, hayat verme, öldürme, yağmur yağdırma, bitkilerin yeşermesi, rüzgârların yönlendirilmesi, gemilerin yürütülmesi, gece ve gündüzün birbirini takip etmesi, dişilerin hamile kalması ve doğurması, sağlık, hastalık, izzet, zillet vb. gibi...

Allah Teâlâ’nın rubûbiyyetine iman, fitratlara yerleştirilmiş olup akıllar da onu net bir şekilde kavrar. Aynı şekilde o, kâinatta şahit olunan somut bir gerçektir. Bu konuda ayet ve hadislerde de pek çok delil yer almaktadır. Kur’ân’da bu konuya işaret eden bazı ayetler şöyledir:

“Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesinde, insanlara fayda veren şeylerle yüklü olarak denizde yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip de ölü haldeki toprağı canlandırdığı suda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları yönlendirmesinde düşünen bir toplum için (Allah'ın varlığını ve birliğini ispatlayan) birçok delil vardır.” (Bakara, 164)

“Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkarırsın. Dilediğine de hesapsız rızık verirsin.” (Âl-i İmran, 27)

“Şüphesiz ki Allah, tohumu ve çekirdeği çatlatandır, ölüden diriyi çıkaran, diriden de ölüyü çıkarandır. İşte Allah budur. O halde (haktan) nasıl dönersiniz! O, sabahı aydınlatandır. O, geceyi dinlenme zamanı, güneş ve ayı (vakitlerin tayini için) birer hesap ölçüsü kılmıştır. İşte bu, azîz olan (ve her şeyi) pek iyi bilen Allah'ın takdiridir. O, kara ve denizin karanlıklarında kendileri ile yol bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır. Gerçekten Biz, bilen bir toplum için âyetleri geniş geniş açıkladık.

O, sizi bir tek nefisten (Âdem'den) yaratandır. (Sizin için) bir kalma yeri, bir de emanet olarak konulacağınız yer vardır. Anlayan bir toplum için âyetleri ayrıntılı bir şekilde açıkladık. O, gökten su indirendir. İşte Biz, her çeşit bitkiyi onunla bitirdik. O bitkiden de kendisinde üst üste binmiş taneler bitireceğimiz bir yeşillik; hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar; üzüm bağları; bir kısmı birbirine benzeyen, bir kısmı da benzemeyen zeytin ve nar bahçeleri meydana getirdik. Meyve verirken ve olgunlaştığı zaman her birinin meyvesine bakın! Kuşkusuz bütün bunlarda inanan bir toplum için ibretler vardır.” (En'âm, 95-99)

“Görmekte olduğunuz gökleri direksiz olarak yükselten, sonra Arş'a istivâ eden, güneşi ve ayı emrine boyun eğdiren Allah'tır. (Bunların) her biri muayyen bir vakte kadar akıp gitmektedir. O, Rabbinize kavuşacağınıza kesin olarak inanmanız için her işi düzenleyip âyetleri açıklamaktadır. Yeri döşeyen, onda oturaklı dağlar ve ırmaklar yaratan ve orada bütün meyvelerden çifter çifter yaratan O'dur. Geceyi de gündüzün üzerine O örtüyor. Şüphesiz bütün bunlarda düşünen bir toplum için ibretler vardır. Yeryüzünde birbirine komşu kıtalar, üzüm bağları, ekinler, bir kökten ve çeşitli köklerden dallanmış hurma ağaçları vardır. Bunların hepsi, aynı su ile sulanır. (Böyle iken) yemişlerinde

onların bir kısmını bir kısmına üstün kılarız. İşte bunlarda akıllarını kullanan bir toplum için ibretler vardır.” (Ra’d, 2-4)

“Allah, gökleri ve yeri hak (bir gaye) ile yarattı. O, (müşriklerin) koştukları ortaklardan münezzehtir. O, insanı bir damla sudan yarattı. Fakat bakarsın ki (insan) Rabbine apaçık bir hasım oluvermiştir. Hayvanları da O yarattı. Onlarda sizi ısıtacak (yün, kıl, tüy vb.) şeyler ve birçok faydalar vardır. Onlardan bir kısmını (etlerini ve ürünlerini) de yersiniz. Sizin için onlarda ayrıca akşamleyin getirirken, sabahleyin salıverirken bir güzellik (bir zevk) vardır. Bu hayvanlar, sizin ağırlıklarınızı, ancak güçlülere katlanarak varabileceğiniz memleketlere taşırlar. Şüphesiz Rabbiniz; çok şefkatli, pek merhametlidir.

Atları, katırları ve eşekleri, binmeniz ve (gözlere) zinet olsun diye (yarattı). Allah, şu anda bilemeyeceğiniz daha nice (nakil vasıtaları) yaratır. Yolun doğrusu Allah’ındır. Yolun eğrisi de vardır. Allah, dileseydi hepinizi doğru yola iletirdi. Gökten suyu indiren O’dur. Onda hem size içecek vardır, hem de hayvanlarınızı otlatacağınız bitkiler onunla biter. (Allah) bu su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır. O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da Allah’ın emri ile hareket ederler. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullananlar için pek çok deliller vardır.

Yeryüzünde sizin için yarattığı rengârenk varlıklarda da öğüt alan bir toplum için gerçek bir ibret vardır. İçinden taze et (balık) yemeniz ve takınacağınız süs (eşyaları) çıkarmanız için denizi emrinize veren O’dur. Gemilerin denizde (suları) yara yara gittiklerini de görüyorsun. (Bütün bunlar) O’nun lütfunu aramanız ve nimetlerine şükretmeniz içindir. Sizi sarsmaması için yeryüzünde sağlam dağları, ırmakları ve yolunuzu bulmanız için de yolları yarattı. Daha nice alâmetler (yarattı). Onlar, yıldızlarla da yollarını bulurlar. O halde, yaratan (Allah), yaratmayan (sahte ilahlar) gibi olur mu? Hâlâ düşünmüyor musunuz? Allah’ın nimetini saymaya kalksanız, sayamazsınız. Hakikaten Allah, çok bağışlayan, pek esirgeyendir.” (Nahl, 3-18)

“Andolsun ki Biz insanı, çamurdan (süzülüp çıkarılmış) bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik. Sonra nutfeyi alaka (aşılanmış yumurta) yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri de etle

kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Şekil ve suret verenlerin en iyisi olan Allah, pek yücedir. Sonra, muhakkak ki siz, bunun ardından elbet öleceksiniz. Sonra da şüphesiz sizler, kıyamet gününde tekrar diriltileceksiniz.

Andolsun ki Biz, sizin üstünüzde yedi yol (gök) yarattık. Biz, yaratmaktan habersiz değiliz. Gökten uygun bir ölçüde yağmur indirip onu yeryüzünde durdurduk. Bizim onu yok etmeye de elbet gücümüz yeter. Böylece onun (yağmurun) sayesinde sizin yararınıza hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik. Bunlarda sizin için birçok meyveler vardır ve siz, onlardan yersiniz. Tûr-i Sînâ'da da yetişen bir ağaç daha meydana getirdik ki bu ağaç, hem yağ hem de yiyenlerin ekmeğine katık edecekleri (zeytin) verir. Hayvanlarda da sizin için elbette ibretler vardır. Onların karınlarındakinden (sütlerinden) size içiririz. Onlarda sizin için birçok faydalar daha vardır; etlerinden de yersiniz. Ayrıca onların üzerinde ve gemilerde taşınırsınız.” (Mü'minûn, 12-22)

“Görmez misin ki Allah, birtakım bulutları (çıkarıp) sürüyor; sonra onları bir araya getirip üst üste yığıyor. İşte görüyorsun ki bunların arasından yağmur çıkıyor. O, gökten, oradaki dağlardan (dağlar büyüklüğünde bulutlardan) dolu indirir. Artık onu dilediğine isabet ettirir; dilediğinden de uzak tutar. (Bu bulutların) şimşeğinin parıltısı, neredeyse gözleri alır! Allah, gece ile gündüzü evirip çeviriyor. Şüphesiz bunda basiret sahipleri için mutlaka bir ibret vardır. Allah, her canlıyı sudan yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayağı üstünde yürür, kimi de dört ayağı üstünde yürür... Allah dilediğini yaratır; şüphesiz Allah her şeyi kadirdir.” (Nur, 43-45)

“Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi? Eğer dileseydi, onu elbet hareketsiz kılardı. Sonra Biz güneşi, ona delil kıldık. Sonra onu (uzayan gölgeyi) yavaş yavaş kendimize çektik (kısalttık). Sizin için geceyi örtü, uykuyu istirahat kılan, gündüzü de dağılıp çalışma (zamanı) yapan, O'dur. Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. Biz, ölü toprağa can vermek, yarattığımız nice hayvanlara ve nice insanlara su vermek için gökten tertemiz su indirdik. Andolsun bunu, insanların öğüt almaları için, aralarında çeşitli şekillerde anlatmışızdır; ama insanların çoğu ille nankörlük edip diretmiştir.

(Rasûlüm!) Şayet dileseydik, elbet her ülkeye bir uyarıcı (peygamber) gönderirdik. (Fakat evrensel uyarıcılık görevini sana verdik) O halde,

kâfirlere boyun eğme ve bununla (Kur'an ile) onlara karşı olanca gücünle büyük bir mücadele ver! Birinin suyu tatlı ve susuzluğu giderici, diğerininki tuzlu ve acı iki denizi salıveren ve aralarına bir engel, aşılmaz bir sınır koyan O'dur. Sudan (meniden) bir insan yaratıp ona nesep ve sıhriyet (kan ve evlilik bağından doğan akrabalar) veren O'dur. Rabbinin her şeye gücü yeter." (Furkan, 45-54)

"Öyleyse siz, akşama ulaştığınızda (akşam ve yatsı vaktinde) sabaha kavuştuğunuzda, gündüzün son kısmında (ikindide) ve öğle vaktine eriştiğinizde Allah'ı tesbih edin (namaz kılın) ki göklerde ve yerde hamd, O'na mahsustur. Ölüden diriye, diriden de ölüyü O çıkarıyor; yeryüzünü ölümünün ardından O canlandırıyor. İşte siz de (kabirlerinizden) böyle çıkarılacaksınız. Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının) delillerindendir. Sonra siz, (her tarafa) yayılan insanlar oluverdiniz. Kaynaşmanız için size kendi cinsinizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peydâ etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.

O'nun delillerinden biri de gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin farklı farklı olmasıdır. Şüphesiz bunda bilenler için (alınacak) dersler vardır. Gece olsun gündüz olsun, uyumanız ve (çalışıp) Allah'ın lütfundan (nasibinizi) aramanız da O'nun (varlığının) delillerindendir. Gerçekten bunda işiten bir kavim için ibretler vardır. Yine O'nun delillerindendir ki size korku ve ümit vermek üzere şimşeği gösteriyor, gökten su indirip ölümünün ardından yeryüzünü onunla diriltiyor. Doğrusu bunda aklını kullanan bir kavim için (alınacak) dersler vardır.

Göğün ve yerin, O'nun buyruğu ile ayakta durması da O'nun (varlığının) delillerindendir. Sonra sizi topraktan bir çağırды mı hemen (kabirlerinizden) çıkıverirsiniz. Göklerde ve yerde olanlar, hep O'nundur. Hepsi, O'na boyun eğmiştir. İlk mahlûkatı yaratıp (ölümden) sonra da bu (yaratmayı) tekrarlayacak olan O'dur ki bu, O'nun için pek kolaydır. Göklerde ve yerde (tecelli eden) en yüce sıfat O'nundur. O, mutlak güç ve hikmet sahibidir." (Rum, 17-27)

"Rahman (çok merhametli olan Allah); Kur'an'ı öğretti, insanı yarattı ve ona kendini ifade etmeyi öğretti. Güneş ve ay, bir hesaba göre (hareket etmekte)dir. Bitkiler ve ağaçlar, secde ederler. Göğü Allah yükseltti ve mîzanı/dengeyi O koydu. Sakın bu dengeyi bozmayın. Ölçüyü adaletle

tutun ve eksik tartmayın. Allah, yeri canlılar için yaratmıştır. Orada meyveler ve salkımlı hurma ağaçları vardır. Yapraklı daneler ve hoş kokulu bitkiler vardır. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?

Allah, insanı, pişmiş çamura benzeyen bir balçıktan yarattı. Cinleri ise öz ateşten yarattı. O halde, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz? O, iki doğunun ve iki batının Rabbidir. Öyleyse Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. Aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmazlar. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz? İki (denizden) de inci ve mercan çıkar. Şimdi Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz? Denizde yüce dağlar gibi yükselen gemiler de O'nundur. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz?" (Rahman, 1-25)

"Biz, yeryüzünü bir döşek, dağları da birer kazık yapmadık mı? Sizi çiftler yarattık. Uykunuzu bir dinlenme kıldık. Geceyi bir örtü yaptık. Gündüzü de çalışıp kazanma zamanı kıldık. Üstünüzde yedi kat sağlam göğü bina ettik. (Orada) alev alev yanan bir kandil yarattık. Sıkışan bulutlardan şarıl şarıl akan sular indirdik. Size daneler ve bitkiler yetiştirmek için... Ve ağaçları (birbirine) sarmaş dolaş bahçeler..." (Nebe, 6-16)

"Sizi yaratmak mı daha güç, yoksa gökyüzünü yaratmak mı? Ki onu Allah bina etti; onu yükseltti ve düzene koydu. Gecisini kararttı ve gündüzünü ağarttı. Ondan sonra da yerküreyi döşedi; yerden suyunu ve otlığını çıkardı. Dağları sağlam bir şekilde yerleştirdi. Hem sizin hem de hayvanlarınızın faydalanması için..." (Naziat, 27-33)

"İnsan, yiyeceğine bir baksın (sofrasına hangi aşamalardan sonra geliyor)! Yağmurlar yağdırdık, sonra toprağı göz göz yarıdık. Bu suretle orada ekinler bitirdik, Üzümler, yoncalar, zeytinlikler, hurmalıklar, iri ve sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve çayırlar bitirdik. Hem sizin hem de hayvanlarınızın faydalanması için." (Abese, 24-32)

İnsanların büyük çoğunluğu, Allah'ın rubûbiyyetine -genel olarak- inanmakta ve O'nun; yaratıcı, her şeyin sahibi ve idarecisi olduğunu kabul etmektedirler. Hatta cahiliyye dönemindeki müşrik Araplar bile bunu kabul etmekteydiler. Nitekim Allah Teâlâ, Kur'ân'ın birçok yerinde onların bu kabul edişlerine yer vermiştir. Bununla ilgili bazı ayetler şöyledir:

“(Rasûlüm!) de ki: ‘Eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım), bu dünya ve içerisinde bulunanlar kime aittir?’ ‘Allah’a aittir.’ diyecekler. Sen de ‘Öyle ise siz hiç düşünüp taşınmaz mısınız!’ de. ‘Yedi kat göklerin Rabbi, azametli Arş’ın Rabbi kimdir?’ diye sor. ‘(Bunlar da) Allah’ındır.’ diyecekler. Sen de ‘O halde siz, Allah’tan korkmaz mısınız!’ de. ‘Eğer biliyorsanız (söyleyin), her şeyin mülkiyeti ve yönetimi kendisinin elinde olan, kendisi her şeyi koruyup kollayan, fakat kendisi korunmayan (buna muhtaç da olmayan) kimdir?’ diye sor. ‘(Bunların hepsi) Allah’ındır.’ diyecekler. Sen de ‘Öyle ise nasıl olup da büyüye kapılıyorsunuz?’ de.” (Mu’minun, 84-89)

“Andolsun ki o (müşriklere): ‘Gökleri ve yeri kim yarattı?’ diye sorsan; ‘Onları şüphesiz güçlü olan ve her şeyi bilen Allah yarattı.’ derler.” (Zuhuf, 9)

Rubûbiyete iman konusunda sadece birkaç grup, kısmen hak yoldan sapmış ve Allah’a, rubûbiyyetinde ortak koşmuşlardır. Bu gruplardan en önemlileri şunlardır:

- 1- Mecusi Düalistler ile Maniheistler: Bu iki grup da şöyle demektedir: “Kâinatın iki yaratıcısı vardır: İyilikleri yaratan ışık tanrısı ve kötülükleri yaratan karanlık tanrısı.” Her iki grup da ışık tanrısının, karanlık tanrısından iyi olduğu konusunda hemfikirdirler. Ancak karanlık tanrısının ezeli mi olduğu, yoksa sonradan mı var olduğu konusunda farklı görüşlere sahiptirler.
- 2- Hıristiyanlar: Teslis inancına sahip olan Hıristiyanlar, tek olan ilahın üç unsurdan oluştuğunu iddia etmektedirler: Baba, oğul ve Ruhü'l-kudüs.
- 3- Bazı müşrik Araplar: İlahlarının fayda ve zarar verdiğine ve kâinatta tasarrufta bulunduğu inanan bazı müşrik Araplar, bu gruba girmektedir.
- 4- Kaderi inkâr eden Kaderiyye: Bu gruptakiler şöyle derler: Kul, kendi fiillerini, Allah’tan bağımsız olarak, bizzat (kendi) yaratır.

Allah Teâlâ’nın yaratmada, mülkiyette ve idarede tek Rab olduğu noktasında birleşen fitrat, akıl, duyular ve şeriat, bütün bu sapkın görüşleri reddetmektedir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allah, evlât edinmemiştir; O’nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. Aksi takdirde her ilah, kendi yarattığını yanına alır ve mutlaka onlardan biri, diğerine galip gelirdi. Allah, o (müşriklerin) yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir.” (Mu’minun, 91)

“Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilahlar bulunsaydı, yer de, gök de (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti.” (Enbiya, 22)

Gerçek ilah, mutlaka yaratıcı olmalı ve her istediğini yapabilmelidir. Şayet birisi ilahlıkta ona ortak olursa o da yaratır ve dilediğini yapar. Bu durumda da ortaya iki ihtimal çıkar:

- a- Ya her ilah, kendi yarattıklarını yanına alır ve bağımsız bir hakimiyet kurar ki kainatta hakim olan nizam ve düzen, bu ihtimale imkan tanımamaktadır.
- b- Ya da iki ilah arasında bir mücadele ve üstünlük savaşı olur. Şöyle ki biri, bir cismi hareket ettirmek isterken diğeri tam tersini ister. Biri, bir varlığı yaşatmak isterken diğeri, öldürmek ister...

Bu durumda da ortaya üç ihtimal çıkmaktadır:

Ya her ikisinin de istediği olur, ya yalnız birinin istediği olur, ya da hiçbirinin istediği olmaz. Birinci ve üçüncü ihtimallerin olması imkânsızdır; çünkü bunlar, birbirine zıt şeylerdir. İki zıt şeyin aynı anda var olması da yok olması da mümkün değildir; mutlaka ikisinden birinin var olması gerekir. O halde geriye ikinci ihtimal kalmaktadır. Bu ihtimale göre de isteği gerçekleşen, kudret sahibi gerçek ilahdır; diğeri ise ilah olamaz. O halde demek ki rab da, yaratıcı da, her şeyin sahibi ve idarecisi de tektir.

C- Allah'ın Ulûhiyyetine İman:

Ulûhiyyete iman; gerçek ilahın sadece Allah Teâlâ olduğuna ve ibadete de yalnızca O'nun layık olduğuna kesin olarak inanmaktır. “İlah,” mabud, yani kendisine ibadet edilen, kalplerin sevgi ve saygıyla boyun eğdiği kimse demektir. “İbadet” de tam bir sevgi ve saygı ile boyun eğip itaat etmek, kulluk yapmak demektir ki bu da yalnızca tek gerçek ilaha yapılır.

Ulûhiyyete iman konusunda; en büyük şahit olan Allah, kendisiyle en büyük şahitliğin yapıldığı kitapta (Kur’ân’da), en büyük şahitliği yapmış ve şöyle buyurmuştur:

“Allah’tan başka hak ilah bulunmadığına bizzat Allah şahitlik etmektedir. Bütün melekler, hak ve adaletten ayrılmayan ilim adamları da bu gerçeğe, şahittirler. (Evet) Aziz ve Hakîm (mutlak galip, tam hüküm ve hikmet sahibi) Allah’tan başka hak ilah yoktur.” (Â-i İmran, 18)

“İlâhınız, tek bir ilahtır. O’ndan başka hak ilâh yoktur. O, Rahmân’dır, Rahîm’dir.” (Bakara, 163)

Allah Teâlâ, bütün insanları ve cinleri yalnızca kendisine ibadet etmeleri için yaratmıştır. Ancak Allah’ın; onlara da, ibadetlerine de hiçbir ihtiyacı yoktur. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ben, cinleri ve insanları, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım. Ben, onlardan rızık istemiyorum; Beni doyurmalarını da istemiyorum.” (Zariyat, 56-57)

Allah Teâlâ, bütün rasûllerini, insanları bu imanın gereğini yerine getirmeye davet etmek için göndermiştir. Onlar da insanları, şirki terk edip yalnızca Allah’a ibadet etmeye davet etmişlerdir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki Biz, ‘Allah’a ibadet edin ve Tâğut’tan sakının.’ diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik.” (Nahl, 36)

Bütün rasûller, davet etmeye önce şu sözle başlamışlardır:

“Ey halkım! Allah’a ibadet edin! Sizin O’ndan başka hak ilahınız yoktur.” (Araf, 85)

“Senden önce hiçbir rasûl göndermedik ki ona: ‘Benden başka hak ilâh yoktur; o halde bana kulluk edin.’ diye vahyetmiş olmayalım.” (Enbiya, 25)

Ulûhiyyete gerçek manada iman, bütün ibadet türlerinin yalnızca Allah Teâlâ’ya yapılmasını gerekli kılar. Her kim, ibadet türlerinden herhangi birini Allah’tan başkasına yaparsa kâfir ve müşrik olur.

İbadetler çeşitli sınıflara ayrılır:

1- Kalbî ibadetler: Örneğin sevgi:

“İnsanlardan bazıları, Allah’tan başkasını Allah’a denk tutarlar da onları Allah’ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah’a olan sevgileri ise (onlarkinden) çok daha fazladır.” (Bakara, 165)

Korku:

“Şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Şu halde eğer iman etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, Benden korkun.” (Âl-i İmran, 175)

Ümit:

“De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. Şu var ki bana, İlâh'ınızın, sadece bir İlâh olduğu vahyolunuyor. Artık her kim, Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa, salih ameller yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.” (Kehf, 110)

Tevekkül:

“Eğer mümin iseniz yalnızca Allah'a tevekkül edin.” (Maide, 23)

2- Sözlü ibadetler: Örneğin dua:

“Hiç şüphesiz mescidler, Allah'ındır. O halde Allah ile birlikte hiç kimseye dua (ve kulluk) etmeyin.” (Cin, 18)

Sığınma:

“De ki: Sabahın Rabbine sığınırım...” (Felak, 1)

“De ki: İnsanların Rabbine sığınırım...” (Nas, 1)

Yardım dileme:

“Yalnızca Sana ibadet eder ve yalnızca Senden yardım dileriz.” (Fatiha, 4)

“Hani siz, Rabbinizden yardım istiyordunuz... O da duanızı kabul buyurmuştu.” (Enfal, 9)

3- Bedenî ibadetler: Örneğin namaz ve kurban:

“De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir.” (En'am, 162)

“O halde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.” (Kevser, 2)

4- Malî ibadetler: Örneğin zekât, sadaka, vasiyet, vakıf ve hibe gibi ibadet yönü olan harcamalar:

“Bedevîlerden öylesi de vardır ki Allah'a ve ahiret gününe iman eder, (hayır için) yaptığı harcamayı Allah katında yakınlığa ve Peygamber'in dualarını almaya vesile edinir. Bilesiniz ki o (harcadıkları mal, Allah katında) onlar için bir yakınlıktır. Allah, onları rahmetine dâhil edecektir. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcı ve pek merhametlidir.” (Tevbe, 99)

Yemek yedirmek:

“Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği; yoksula, yetime ve esire yedirirler ve ‘Biz, sizi Allah rızası için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz.’ derler.” (İnsan, 8-9)

Allah Teâlâ'nın ulûhiyyetine iman etmek, O'nun rubûbiyyetine iman etmenin gereği olup zorunlu bir sonucudur. Allah Teâlâ'nın; yaratıcı, her şeyin sahibi ve idarecisi olduğunu kabul eden kimsenin O'nun ulûhiyyetini de kabul etmesi ve yalnızca O'na ibadet etmesi gerekir. Nitekim Allah Teâlâ, Kur'ân'ın birçok yerinde müşriklere, rubûbiyyeti kabullerini delil getirmekte ve onları bu şekilde susturmaktadır:

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet/kulluk edin ki böylece korunmuş (Allah'ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz. O Rab ki yeri sizin için bir döşek, göğü de bir tavan yaptı. Gökten su indirerek onunla, size besin olsun diye (yerden) çeşitli ürünler çıkardı. O halde bunları bile bile Allah'a şirk koşmayın.” (Bakara, 21-22)

“(Rasûlüm!) De ki: ‘Size gökten ve yerden kim rızık veriyor? Ya da kulaklara ve gözlere kim mâlik (ve hâkim) bulunuyor? Ölüden diriye kim çıkarıyor, diriden ölüye kim çıkarıyor? (Her türlü) işi kim idare ediyor?’ O (müşrikler,) ‘Allah’ diyecekler. De ki: Öyle ise (O'na karşı gelmekten) sakınmıyor musunuz? İşte O, sizin gerçek Rabbiniz olan Allah'tır. Artık haktan (ayrıldıktan) sonra sapıklıktan başka ne kalır? O halde (bunları bile bile sapıklığa) nasıl döndürülüyorsunuz?” (Yunus, 31-32)

“(Rasûlüm!) De ki: Hamdolsun Allah'a, selam olsun seçkin kıldığı kullarına. Allah mı daha hayırlı, yoksa O'na koştukları ortaklar mı? (Onlar mı hayırlı,) yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren mi? Ki o suyla, bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği güzel güzel bahçeler bitirdik. Allah'la beraber bir ilah mı var! Doğrusu onlar, sapıklıkta ısrar eden bir topluluktur. (O sahte ilahlar mı hayırlı,) yoksa yeryüzünü oturmaya elverişli kılan, aralarından (yerin altından ve üstünden) nehirler akıtan, yeryüzü için sabit dağlar yaratan, iki deniz arasına (birbirlerine karışmamasını sağlayan) bir engel koyan mı? Allah'la beraber bir ilah mı var! Doğrusu onların çoğu (hakikatleri) bilmiyorlar. (O sahte ilahlar mı hayırlı,) yoksa darda kalana (kendisine) yalvardığı zaman karşılık veren ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hâkimleri kılan mı? Allah'la beraber bir ilah mı var! Ne kadar da kıt düşünüyorsunuz. (Onlar mı hayırlı,) yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yolu bulduran, rahmetinin (yağmurun) önünde rüzgârları müjdecî olarak gönderen mi?

Allah'la beraber bir ilah mı var! Allah, onların koştukları ortaklardan çok yücedir, münezzehtir. (O sahte ilahlar mı hayırlı,) yoksa ilk baştan yaratan, sonra yaratmayı tekrar eden ve sizi hem gökten hem yerden rızıklandıran mı? Allah'la beraber bir ilah mı var! De ki: Eğer doğru söylüyorsanız; delilinizi getirin görelim!” (Neml, 59-64)

İşte Allah Teâlâ, müşriklerin rubûbiyyeti kabul etmelerini, ulûhiyyeti de kabul etmeleri gerektiğine bu şekilde delil getirmiştir. Aynı şekilde Allah Teâlâ, müşriklerin sahte ilahlarının ilahlığını reddederken de onların, rubûbiyyet sıfatlarından hiçbirine sahip olmadıklarını belirtmiştir.

Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“Kendileri yaratıldığı halde hiçbir şeyi yaratamayan varlıkları (Allah'a) ortak mı koşuyorlar? Hâlbuki (o sahte ilahların) ne onlara tapanlara bir yardımı olur ne de kendi kendilerine bir yardımları dokunur. (Ey müşrikler!) Onları doğru yola çağırırsanız size uyamazlar; onlara dua etseniz de, susup etmeseniz de sizin için birdir (size cevap veremezler). (Ey müşrikler!) Allah'ı bırakıp da dua ettikleriniz, sizler gibi kullardır. (Onların ilahlığı hakkındaki iddianızda) doğru iseniz, onlara dua edin de size cevap versinler bakalım! Onların yürüyecekleri ayakları mı var, yoksa tutacakları elleri mi var veya görecekleri gözleri mi var yahut işitecekleri kulakları mı var (neleri var)? De ki: 'Ortak koştuklarınızı çağırın, sonra bana (istediğiniz) tuzağı kurun ve bana göz bile açtırmayın!' Şüphesiz ki benim dostum ve yardımcım, Kitab'ı indiren Allah'tır. O, bütün salih kullarını görüp gözetir. Allah'ın dışında dua edip taptıklarınızın ise ne size yardıma güçleri yeter ne de kendilerine yardımları dokunur. Onları doğru yola çağırmış olsanız işitmezler. Ve onları sana bakar görürsün, oysa onlar görmezler.” (Araf, 191-198)

“(Müşrikler) Allah'ı bırakıp da hiçbir şey yaratamayan, aksine kendileri yaratılmış olan, kendilerine bile ne zarar ne de fayda verebilen, öldürmeye, hayat vermeye ve ölüleri yeniden diriltip kabirden çıkarmaya güçleri yetmeyen ilahlar edindiler.” (Furkan, 3)

“(Müşriklere) de ki: Allah'tan başka ilah saydığınız şeyleri çağırın! Onlar, ne göklerde ne de yerde zerre ağırlığınca bir şeye sahiptirler. Onların buralarda hiçbir ortaklığı yoktur, Allah'ın onlardan bir yardımcısı da yoktur. Allah'ın huzurunda, kendisinin izin verdiği kimselerden başkasının şefâati fayda vermez. Nihayet onların yüreklerinden korku giderilince, 'Rabbiniz ne

buyurdu?’ derler. Onlar da ‘Hak olanı buyurdu.’ derler. O, yücedir, büyüktür.” (Sebe, 22-23)

İşte bu nedenle Allah’a ibadette şirk (ortak) koşmak, çok büyük bir günahdır, hatta büyük günahların en büyüğüdür. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Lokman, oğluna öğüt vererek ‘Yavrucuğum! Allah’a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür.’ demişti.” (Lokman, 13)

Buhârî ve Müslim’in ortalaşa rivayet ettikleri bir hadiste de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, sahabîlere, “*Size büyük günahların en büyüklerini haber vereyim mi?*” diye sormuş; onlar, “Evet, ey Allah’ın Rasûlü!” deyince de şöyle buyurmuştur: “*Allah’a şirk koşmak...*”

Diğer bir hadiste geçtiği üzere Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e, “En büyük günah hangisidir?” diye sorulmuş, o da şöyle buyurmuştur:

“*Seni Allah yarattığı halde O’na ortak koşmandır.*” (Buhârî, Müslim)

Allah Teâlâ, çok ağır ve büyük bir suç olan şirk hakkında hem dünyada hem de ahirette geçerli olacak bazı hükümler belirlemiştir. Bunlardan bazıları şöyledir:

1- Şirk koşan, -bu hal üzere ölürse- bağışlanmaz:

“Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; onun dışındaki (günahları) ise dilediği kimse için bağışlar. Allah’a ortak koşan kimse, büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur.” (Nisa, 48)

2- Şirk koşan, -bu hal üzere ölürse- cennete giremez ve ebediyen cehennemde kalır:

“Gerçek şu ki her kim Allah’a ortak koşarsa muhakkak Allah, ona cenneti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zalimler için yardımcıları yoktur.” (Maide, 72)

3- Şirk koşanın bütün amelleri boşa gider:

“(Rasûlüm!) Şüphesiz sana da, senden önceki peygamberlere de şöyle vahyolunmuştur: Allah’a ortak koşarsan, amellerin mutlaka boşa gider ve hüsrana uğrayanlardan olursun!” (Zümer, 65)

4- Şirk koşan, Müslümanlara sağlanan can ve mal güvenliğinden yoksun kalır:

“Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayın, onları hapsedin ve onları her gözetleme yerinde oturup bekleyin. Eğer tevbe eder, namazı dosdoğru kılar ve zekâtı da verilerse artık yollarını serbest bırakın. Şüphesiz Allah, çok bağışlayıcı ve pek merhametlidir.” (Tevbe, 5)

Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Ben; insanlar, ‘Allah’tan başka hak ilâh yoktur.’ deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Bunu söyledikleri takdirde, -İslâm’ın gerektirdiği haklar hariç- kanlarını ve mallarını koruma altına almış olurlar.” (Buhârî, Müslim)

Ulûhiyyete iman konusunda birçok grup haktan sapmıştır. Bu grupların bazıları şunlardır:

- 1- Putlara tapanlar: Bunlar, şeytanın yoldan çıkarmasıyla ağaç, taş, insan, cin, melek, yıldız, hayvan vb. çeşitli varlıklara tapanlardır.
- 2- Türbe ve kabirleri kutsayanlar: Bunlar, kabir ve türbelerde yatanlara dua edip onlardan istekte bulunan, onlara adak adayıp kurbanlar kesen, onlardan bir fayda sağlamalarını ya da bir zararı def etmelerini isteyenlerdir.
- 3- Büyücüler ve kâhinler: Bunlar, kendilerine haber getirmeleri, yanlarına gelmeleri ve istediklerini yapmaları için cinlere taparlar.

İbadette şirk koşmanın sonu çok tehlikeli olduğu için Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şirke götüren sebeplere karşı uyarılmış ve şirke giden yolları kapatmıştır. Bu konudaki bazı örnekler şunlardır:

- 1- Salih insanlar hakkında aşırıya kaçma yasağı: Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Aşırılıktan sakının. Çünkü sizden önceki ümmetleri aşırılık helak etmiştir.” (Ahmed, Tirmizî, İbn Mâce)

“Hıristiyanların Meryem oğlu İsa’yı övmeye aşırıya kaçtıkları gibi siz de beni övmeye aşırıya kaçmayın. Zira ben, yalnızca bir kulum. O nedenle (benim hakkımda) Allah’ın kulu ve rasûlüdür.’ deyin.” (Buhârî)

Yasak olan tevessül (aracı koyma), salih kullar hakkında aşırıya kaçma şekillerinden biridir. Bu tür tevessül de ikiye ayrılır:

- a- Dinden çıkarılan şirk tevessülü: Bu, Allah’ı bırakıp salih kullara dua

ederek onların, ihtiyaçları gidermelerini ve sıkıntılarını kaldırmalarını istemektir.

- b- Bid'at tevessül: Bu, Allah'a, O'nun meşru kılmadığı bir şekilde tevessülde bulunmaktır. Salih kulların zatlari, makamlari, haklari, yüzü suyu hürmetleri vb. ile tevessülde bulunmak gibi...

Meşru olan tevessül ise Allah'a iman ile, O'nun isimlerinden veya sıfatlarından biri ile, önceden yapılmış salih bir amel ile ya da salih bir kuldun dua istemek suretiyle yapılır. Nitekim Ömer *radiyallahu anh*, yağmur duasında şöyle demiştir: "Ey Allah'ım! Biz, kuraklık zamanlarında Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* ile (onun duasıyla) Sana tevessülde bulunurduk, Sen de bize yağmur yağdırırdın. Şimdi de Sana, onun amcası ile (onun duasıyla) tevessül ediyoruz; bize yağmur ver." (Buhârî)

2- Kabirleri kutsama yasağı: Bunun bazı şekilleri şunlardır:

- a- Kabirleri mescid edinmek: Bu konuda Âişe *radiyallahu anha*'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* ölüm hastalığına yakalandığında örtüsünü yüzüne çekiyor, bunalinca da açıyordu. Bu (sıkıntılı) haldeyken şöyle buyurdu: '*Allah'ın laneti, yahûdî ve hıristiyanların üzerine olsun. Zira onlar, peygamberlerinin kabirlerini mescid edindiler.*' (Âişe:) Bu sözüyle o, ümmetini yahudi ve hıristiyanların yaptıklarına karşı uyarıyordu. Bu (endişe) olmasaydı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabri, (evinin dışında) açık bir alanda yapılırdı. Ancak o, kabrinin mescid edinilmesinden endişe etti." (Buhârî, Müslim)

Diğer bir hadiste de Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Dikkat edin! Sizden önceki ümmetler, peygamberlerinin ve salih kimselerin kabirlerini mescid edinirlerdi. Sakın kabirleri mescid edinmeyin! Size bunu yasaklıyorum." (Müslim)

Kabirlerin mescid edinilmesi demek, kabrin yanında namaz kılmak demektir, isterse o kabrin üzerine mescid inşa edilmemiş olsun. Zira "mescid," secde edilen yer demektir.

- b- Kabirlerin üzerine bina yapmak, kabre toprağın dışında bir şey ilave etmek, kabri kireç, alçı vb. ile sıvamak: Ebu'l-Heyyac el-Esedî

rahimehullah şöyle demiştir: Ali b. Ebu Talib *radıyallahu anh* bana şöyle dedi: “Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in beni göndermiş olduğu bir göreve ben de seni göndereyim mi? Gördüğün bütün heykelleri yık ve yüksek yapılmış bütün kabirleri de düzle.” (Müslim)

Cabir b. Abdullah *radıyallahu anh* da şöyle rivayet etmiştir: “Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* kabirlerin kireçle sıvanmasını, üzerlerine oturulmasını ve üstlerine bina yapılmasını yasakladı.” (Müslim)

Bu yasağa, kabirlerin süslenmesi ve üzerlerine kubbe yapılması da dâhildir.

c- Kabir ziyareti için yolculuğa çıkmak: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şu hadisi, bunu da içine almaktadır:

“Sadece şu üç mescide yolculuk yapılır: Mescid-i Haram, benim bu mescidim (Mescid-i Nebevî) ve Mescid-i Aksa.” (Buhârî, Müslim)

d- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kabrini bayram yeri edinmek: Bu konuda Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Kabrimi, bayram yerine çevirmeyin.” (Ebû Dâvûd)

Bayram, gidilmesi âdet haline gelmiş olan yer ve kutlanması âdet haline almış zaman dilimi demektir.

3- Müşriklere ve ehl-i kitaba benzeme yasağı: Bunlara inançlarında, ibadetlerinde ve onlara has olan âdet ve geleneklerinde benzemek yasaktır. Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Müşriklere muhalefet (aykırı hareket) edin.” (Buhârî, Müslim)

“Mecusilere muhalefet edin.” (Müslim)

“Yahudilere muhalefet edin.” (Ebû Dâvûd)

4- Resim yasağı: Âişe *radıyallahu anha*’dan şöyle rivayet edilmiştir: Ümmü Seleme *radıyallahu anha*, Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’e Habeşistan’da gördüğü bir kiliseden ve içinde bulunan resimlerden söz etti. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Onlar, içlerinden salih bir zat öldüğü zaman onun kabrinin üzerine bir mescid/mabed inşa ederler ve içine de işte o resimleri yaparlardı. Onlar, Allah katında mahlûkatın en kötüleridir.” (Buhârî, Müslim)

5- Şirk içeren sözler söyleme yasağı: Bazı örnekleri şunlardır:

a- Allah'tan başkası adına yemin etmek: Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Kim, Allah'tan başkası adına yemin ederse kâfir ya da müşrik olur.” (Tirmizî)

b- Allah'ın meşietine/dilemesine başkalarını ortak etmek: Bir adam, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, “Allah ve sen dersen...” demiş; bunun üzerine Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur: *‘Beni Allah'a ortak mı tutuyorsun?! (Öyle söyleme bilakis): “Yalnızca Allah dilerse...” de!’*” (Ahmed)

c- Kainatla ilgili bir olayı, Allah'tan başkasına nisbet etmek: Nitekim Allah Teâlâ, bir kudsî hadiste şöyle buyurmaktadır:

“Falan yıldızın hareketi sayesinde yağmura kavuştuk, diyenlere gelince; onlar, Beni inkar etmişler, yıldıza iman etmişlerdir.” (Buhârî, Müslim)

6- Şirk içeren amelleri işleme yasağı: Bu tür amellerin bazı örnekleri şunlardır:

a- Musibetlere karşı korunmak ya da başa gelen musibeti gidermek amacıyla boyna ya da kola ip, halka vb. şeyler takmak: İmran b. Husayn *radiyallahu anh* şöyle rivayet etmektedir: “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, adamın birinin kolunda bakır bir halka gördü ve ona, “Nedir bu?” diye sordu. Adam da “Vâhine (kolu zayıflatan bir hastalıktan korunmak) için taktım.” dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Çıkar onu. Zira o, senin ancak zayıflığını artırır. Şayet o üzerindeyken ölecek olursan ebediyen iflah olmazsın.” (Ahmed, İbn Hibban)

b- Nazardan korunmak için muska, nazarlık, deniz kabuğu, gerdanlık vb. şeyler takmak: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu konuda şöyle buyurmuştur:

“Kim, temime (nazara karşı koruyucu muska) takarsa Allah derdine deva

vermesin. Kim vedea (deniz kabuğundan yapılan bir tür nazarlık) takarsa Allah, ona rahatlık vermesin.” (Ahmed, İbn Hibban, Hâkim)

“Kim, temime takarsa şirk koşmuş olur.” (Ahmed, Hâkim)

“Hiçbir devenin boynunda (nazara karşı koruyucu olarak takılan) yay ipi (kiriş) veya bir gerdanlık kalmasın, hepsi kesilsin.” (Buhârî, Müslim)

c- Şirk içeren rukyeler, koruyucu muskalar ve “tivele:” Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“(Şirk içeren) rukyeler, koruyucu muskalar ve “tivele,” şirktir.” (Ebû Dâvûd)

“Tivele,” cahiliye döneminde insanların yaptığı ve kadını kocasına sevdirdiğini iddia ettikleri bir tür sihirdir.

d- Şirk işlenen yerlerde kurban kesmek: Adamın biri, Buvâne adlı bir yerde deve kesmek üzere adakta bulunmuştu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Orada kendisine tapılan, câhiliyeden kalma putlardan var mı?” diye sordu. Oradakiler, ‘Hayır, yok.’ dediler. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Peki, müşrikler orada bayramlarından herhangi birini kutluyor muydu?” diye sordu. Oradakiler yine, ‘Hayır’ dediler. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, adama, “Adağını yerine getir.” dedi. (Ebû Dâvûd)

e- Uğursuzluğa inanmak: İbn Mes’ud *radıyallahu anh*’tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Uğursuzluğa inanmak, şirktir. Uğursuzluğa inanmak, şirktir.” (Ebû Dâvûd, Tirmizî)

D- Allah'ın İsim ve Sıfatlarına İman:

İsim ve sıfatlara iman; en güzel isimlerin ve en yüce sıfatların Allah Teâlâ'ya ait olduğuna kesin olarak inanmaktır. Allah'ın, Kitabında, Rasûlünün de hadislerinde bildirdiği bütün yüce ve mükemmel sıfatları temsil ve tekyife düşmeden kabul etmektir. Yine Allah'ın, Kitabında; Rasûlünün de hadislerinde reddettiği kusur, eksiklik ve mahlûkata benzemeyi ifade eden sıfatları da tahrif ve ta'tile sapmadan reddetmektir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“En güzel isimler (el-esmâu'l-husnâ) Allah'ındır. O halde O'na, o en güzel

isimlerle dua edin. O'nun isimleri hakkında eğri yola sapanları bırakın. Onlar, yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır.” (Araf, 180)

“O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O; işitendir, görendir.” (Şura, 11)

Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları, tevkîfî olup bunları kabul etme konusunda akıl, bağımsız olarak hareket edemez. Dolayısıyla Allah Teâlâ, ancak kendisinin kendi zatını vasıflandırdığı ya da Rasûlünün O'nu vasıflandırdığı sıfatlarla vasıflandırılabilir. Bu konuda Kur'ân'ın ve sünnetin dışına çıkılamaz. Dolayısıyla Allah Teâlâ'nın ve Rasûlünün söz etmediği sıfatlar hakkında bize düşen, susmak ve onları mutlak manada kabul etmek ya da reddetmekten geri durmaktır.

Böyle bir sıfattan söz eden birine ise onunla ne kastettiği sorulur. Şayet doğru bir mana kastetmişse o mana kabul edilirken kullandığı lafız reddedilir. Eğer yanlış veya kabul edilemez bir mana kastetmişse bu durumda hem o mana hem de kullandığı lafız reddedilir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsra, 36)

Allah Teâlâ'nın isimleri, güzellikte en yüksek derecededir. Bu isimler, O'nun hem özel isimleri hem de sıfatlarıdır. Allah Teâlâ'nın sıfatları mükemmeldir; onlarda hiçbir kusur ya da eksiklik söz konusu değildir. Nitekim O, şöyle buyurmuştur:

“Göklerde ve yerde en yüce sıfatlar yalnızca Allah'ındır. O, Azîz (izzet ve kudret sahibi) ve Hâkim (hüküm ve hikmet sahibi)dir.” (Rum, 27)

Allah Teâlâ'nın sıfatları, hakiki manaları üzere haktır. Bu nedenle de onları, tahrife sapmadan açık (zahir) anlamları üzere kabul etmek gerekir. Ta'til ya da temsile başvurmak, Allah'a, O'nun kendisini adlandırmadığı isimler yakıştırmak veya O'nun isimlerini başka varlıklara vermek suretiyle eğri yollara sapmak haramdır.

Gerek fiilî dua olan ibadetlerde, gerekse de sözlü olarak yapılan duada Allah'a, O'nun isimleriyle dua edip yalvarmak gerekir. Ayrıca bu isimler; ezberlenmeli, manaları öğrenilmeli, onların kâinattaki tecellileri üzerinde düşünülmesi ve gereken şekilde amel edilmelidir. Zira bu, ilimlerin en üstünüdür.

Allah Teâlâ'nın sıfatları, O'nunla ilgili olması yönünden ikiye ayrılır:

- 1- Zatî sıfatlar: Bunlar, yüce Allah'ın mukaddes zatında, ezeli ve ebedî olarak bulunan sıfatlardır. Örneğin hayat, iştirme, görme, ilim, kudret, irade, hikmet vb. gibi... Bunlar, Allah'ın zatından ayrı olması düşünülemeyen sıfatlardır.
- 2- Fiilî sıfatlar: Bunlar, Allah Teâlâ'nın dileme (meşiet) ve hikmetine bağlı olan sıfatlardır. Yüce Allah, onları sonsuz hikmeti gereğince dilediği zaman ve dilediği şekilde yapar. Örneğin Kur'ân'da ve sahih hadislerde geçen Arş'a istiva/yükselme, nüzul/inme, sevme, nefret etme, sevinme, gülme, gelme vb. gibi sıfatlar...

Bu sıfatlardan bazıları, hem zatî hem fiilî sıfatlardır. Mesela kelam/konuşma sıfatı gibi... Zira bu tür sıfatlar, sıfatın aslı itibarıyla zatîdir; o sıfatın yansımaları ve fertleri itibarıyla da fiilîdir. Diğer bir ifadeyle bunlar, tür itibarıyla kadim/ezeli, fertleri itibarıyla da hâdis/sonradan değildir.

Bu sıfatlardan bazılarında da "haberî sıfatlar" denir. Bunlar, varlığı akılla değil yalnızca nakille bilinebilen sıfatlardır. Ayet ve sahih hadislerde geçen yüz, iki el, iki göz, ayak vb. sıfatlar gibi...

Allah Teâlâ'nın; Kur'ân, sünnet ve icma ile sabit olan bazı sıfatları şunlardır:

- 1- Uluv (yücelik) sıfatı: Bu sıfat, üç çeşit yüceliği içine alır: Kadir/şan yüceliği, Kahır/hâkimiyet yüceliği ve Zat yüceliği. Zat yüceliği şu anlama gelir: Allah Teâlâ, kâinatın üstündedir ve O'nun üstünde hiçbir varlık yoktur. Gökyüzünün üstündeki Arş'a istiva etmiştir. Mahlûkatından ayırdır; yani yaratılmışlardan hiçbir şey O'nun içinde olmadığı gibi O da yaratılmışlar içinde değildir. Uluv sıfatı, zatî sıfatlardandır.
- 2- İstiva sıfatı: Allah Teâlâ, gökleri ve yeri yarattıktan sonra Arşının üzerine, hakiki anlamda istiva etmiş, yani celal ve azametine yaraşır şekilde arşının üzerine yükselip yerleşmiştir. Bu istivası, yaratılmışların istivasına hiçbir şekilde benzemez. İstiva sıfatı, fiilî sıfatlardandır.
- 3- Kelam sıfatı: Allah Teâlâ; işitilebilir, seslerden ve harflerden oluşan hakiki bir kelamla konuşur. Ancak bu konuşması, yaratılmışların konuşmasına benzemez. Ayrıca O, dilediği zaman, dilediği şekilde ve dilediği şeyleri konuşur; doğruyu ve adaleti dile getirir. O'nun kelimeleri bitip tükenmez. Allah Teâlâ, ezeli ve ebedî olarak konuşma sıfatına sahiptir. Kelam sıfatı, aslı itibarıyla zatî, fertleri ve yansımaları itibarıyla da fiilî bir sıfattır.

Bütün bu çeşitleriyle sıfatlar, hakiki anlamları üzere haktır. Dolayısıyla da onları ayet ve hadislerde geldiği gibi kabul etmek ve o sıfatların keyfiyetini (nasıl olduğunu) araştırmadan açık anlamlarını almak gerekir. Bu kural, bütün sıfatlar için geçerlidir. Zira sıfatların bir kısmı hakkında söylenenler, diğerleri için de aynen geçerlidir, aralarında bir fark yoktur. Kim, bu konuda sıfatlar arasında bir ayrıma giderse hiçbir delile dayanmadan hüküm vermiş olur.

Yüce Allah'ın isimleri ve sıfatları konusunda kible ehli müslümanlardan bazı gruplar, hak yoldan sapmışlardır. Bu grupların bazıları şunlardır:

- 1- Temsil ehli: Bunlar, sıfatları kabulde aşırıya kaçıp onları yaratılmışların sıfatlarıyla aynı kabul etmişler ve şöyle demişlerdir: "Ayetlerden anlaşılan da budur. Çünkü Allah Teâlâ, insanlara, onların yaratılmışlar içinde bildiği ve aşına olduğu şeylerle hitap etmiştir."

Onların bu iddialarına birkaç şekilde cevap verilebilir:

- a- Allah Teâlâ, apaçık ve muhkem ayetlerde kendi zatının; eşinin, benzerinin ve denginin olmadığını bildirmiş ve şöyle buyurmuştur:

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur." (Şura, 11)

"O halde bile bile Allah'a eşler/ortaklar koşmayın." (Bakara, 22)

"O'nun dengi hiçbir şey yoktur." (İhlas, 4)

Allah'ın kelamının; bir kısmının, diğerleriyle çelişki içinde olması mümkün değildir.

- b- Sağlıklı düşünen bir akıl; kusursuz ve yaratıcı olan ilahın, kusurlu ve yaratılmış olan kul gibi olmasını kabul etmez. Nasıl ki yaratıcının zatı, yaratılmışların zatına benzemiyorsa, aynı şekilde sıfatları da onların sıfatlarına benzemez.

- c- Allah Teâlâ, kullarına, asıl manasını anladıkları lafızlarla hitap etmiştir. Ancak lafızların mutlak manalarındaki ortaklık, hakikatlerde ve keyfiyetlerde (niteliklerde) de ortak olmayı gerektirmez. Zira bizzat yaratılmışlar arasında ortak kullanılan lafızlar bile -mesela işitme, görme ve kudret lafızları gibi- o varlıkların birebir aynı olmalarını gerektirmezken bu durum, yaratıcı ile yaratılmışlar arasında böyle bir benzerliğin olmasını hiç mi hiç gerektirmez.

2- Ta'til ehli: Bunlar da olumsuz sıfatları reddederken aşırı gidip ayet ve hadislerde sabit olan isim ve sıfatları da reddetmişler ve şöyle demişlerdir: "Sıfatları kabul etmek, temsili gerektirir. Çünkü bu sıfatlar, yaratılmışların vasıflandırıldığı sıfatlardandır. Dolayısıyla da yaratıcının onlarla vasıflandırılmaması gerekir."

Bu gruptakiler; yüce Allah'ın, sıfatları olmayan mutlak bir varlığı olduğunu söylemişlerdir. Ta'til konusunda onların en aşırıları, Batınî Karamita mezhebidir ki bunlar, zıddı olan bütün sıfatları reddetmişlerdir. Onlardan sonra ise isim ve sıfatları inkâr eden Cehmiyye mezhebi gelir. Daha sonra da isimleri kabul edip bu isimlerin delalet ettiği sıfatları inkâr eden Mu'tezile mezhebi gelir.

Onlara birkaç şekilde cevap verilebilir:

a- Allah Teâlâ, birçok apaçık ve muhkem ayette kendisinin sıfatları olduğunu bildirmiş; ayrıca onları zikrederken bir yandan da temsili reddetmiştir. Mesela şu ayette olduğu gibi:

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, her şeyi işiten ve görendir." (Şura, 11)

Allah'ın kelamının; bir kısmının, diğerleriyle çelişki içinde olması mümkün değildir.

b- Herhangi bir sıfatla vasıflanmaya elverişli olmayan mutlak bir varlık, gerçekte var olmayan, aksine sadece zihinlerde bulunan soyut bir şeydir. Dolayısıyla da onların iddiaları, neticede Allah'ı inkâra varmaktadır.

c- Belli bir varlığı, mutlak ve genel lafızlarla vasıflandırmak, o vasfın diğer bir varlıkta da birebir aynıyla bulunmasını gerektirmez. Aksine her biri, bu genel vasfa sahip fertlerden biri olmuş olur. Çünkü bir sıfat, kayıt altına alındığında ya da birine izafe edildiğinde müştereklik ortadan kalkar ve her varlığın sıfatı kendine has olur.

3- Te'vil ehli: Bunlar, sıfat naslarının Allah'a ait hakiki birer sığata delalet etmediğine inanıp bu nasları yorumlayacakları başka manalar aramaya koyulanlardır. Bunu da ayet ve hadislerle, açık anlamlarından farklı ve başka anlamlar vermelerine gerekçe olacak -hiçbir geçerli delilleri olmadığı halde- yaparlar ve bu tahriflerine de te'vil adını verirler.

Bunlara birkaç şekilde cevap verilebilir:

- a-** Hiç şüphe yok ki Allah Teâlâ, kendi zatını herkesten daha iyi bilmektedir. Ayrıca O'nun sözü, bütün insanların sözlerinden daha doğru ve daha güzeldir. İnsanlar içinde de Rabbini en iyi bilen, en doğru sözlü, en fasih konuşan ve ümmetinin iyiliğini en fazla isteyen Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'dir. O halde nasıl olur da birileri, -hâşâ- Allah'ın ve Rasûlünün eksiklerini(!) telafi etmeye kalkışır ve onların sözlerini kafa karıştırıcı ve sapkınlık olarak niteler?
 - b-** Kelamda aslolan, onu hakiki anlamına hamletmektir. Bir sözü tevil etmeyi, yani ona açık anlamını bırakıp mecazî bir mana yüklemeyi gerektirecek geçerli bir delil olmadıkça o sözün te'vil edilmesi asla doğru olmaz. Sıfatlar konusunda da böyle geçerli bir delil bulunmamaktadır.
 - c-** Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* insanlara, Rablerinden onlar için indirilen ayetleri açıklamış ve apaçık bir tebliğde bulunmuştur. Dolayısıyla da onun, akide gibi önemli bir konuyu ihmal etmesi veya -tahrifçilerin uydurma manalar vererek açıkladıklarını iddia ettikleri- bu konuyu açıklamamış olması imkânsızdır.
- 4- Techil ehli: Bunlar, Allah Teâlâ'nın kendi zatı hakkında bildirdiği veya rasûlünün O'nun hakkında haber verdiği sıfatların manalarının meçhul (bilinmez) olduğunu iddia edenlerdir. Onlara göre bu sıfatların manalarını Allah'tan başkası bilemez. Hiç kimsenin de onları öğrenme imkânı yoktur. Bunlar, takip ettikleri bu yöntemi, tefvid (sıfatların manalarını Allah'a havale etmek); kendilerini de mufevvida (sıfatların manalarını Allah'a havale edenler) diye adlandırırlar.

Bunlara birkaç şekilde cevap verilebilir:

- a-** Allah'ı tanıma -ki bu, dinin en önemli konularındandır- kapısının kapalı olması, mümkün değildir. Ne akıl ne de nakil, böyle bir şeyi kabul eder.
- b-** Allah Teâlâ, Kur'ân'ı apaçık bir Arapça ile indirmiş, kullarına onu anlayıp manaları üzerinde düşünmelerini emretmiş ve hiçbir ayeti de bu emrin dışında tutmamıştır. Bu da sıfatların manalarının bilinebileceğini göstermektedir. Ancak bu sıfatların keyfiyetlerine ve hakikatlerine gelince; işte onlar, ilmi Allah'a havale edilecek olan gaybî meselelerdendir.

- c-** Sıfatlar konusunda böyle bir yöntem izlemek; bu ümmetin selefi olan ilk nesilleri cehaletle itham etmek, onların, Kur'ân'dan -zandan öteye geçmeyen şeyler hariç- hiçbir şey bilmeyen birer ümmî seviyesinde olduklarını ve onlara göre sıfatlarla ilgili ayetlerin birer tılsım ve hiçbir manası olmayan kelime yığınları mesabesinde olduğunu iddia etmek demektir.

2- MELEKLERE İMAN

Meleklerle iman, şu hususlara kesin olarak inanmak demektir:

1- Melekler; şerefli, itaatkâr, Allah'a yakın, O'nun emirlerine amade ve O'ndan korkan kullardır.

Onlarda rubûbiyyet ve ulûhiyyet özelliklerinden hiçbiri yoktur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Rahmân (olan Allah, melekleri) evlât edindi, dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir. Bilakis melekler, ikrama mazhar olmuş şerefli kullardır. O'ndan (emir almadan) önce konuşmazlar; onlar, sadece O'nun emriyle hareket ederler. Allah, onların önlerindeki de, arkalarındaki de (yaptıklarını da, yapacaklarını da) bilir. Onlar, Allah'ın rızasına ulaşmış olanlardan başkasına şefaât etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!” (Enbiya, 26-28)

“O (melekler), üstlerindeki Rablerinden korkarlar ve kendilerine ne emredilirse onu yaparlar.” (Nahl, 50)

“...(O melekler) Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmezler ve kendilerine ne emredilirse onu yaparlar.” (Tahrim, 6)

“Değerli ve itaatkâr yazıcı melekler...” (Abese, 16)

“O gün Allah, onların hepsini toplayacak; sonra meleklerle: ‘Bunlar, size mi tapıyorlardı?’ diyecek. (Melekler de) ‘(Müşriklerin iddialarından) Seni tenzih ederiz. Bizim dostumuz onlar değil, sadece Sensin! Aksine onlar, bize değil, cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanmıştı.’ diyecekler.” (Sebe, 40-41)

“Melekler, ‘Yâ Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, bizim, Senin bize öğrettiklerinden başka bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olan ancak Sensin.’ dediler.” (Bakara, 32)

2- Melekler, nurdan yaratılmışlardır, kanatları vardır, çok büyük ve farklı suretlere sahiptirler.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“*Melekler, nurdan yaratılmıştır.*” (Müslim)

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a hamdolsun. O, yarattıklarından, istediğine, dilediği kadar fazla özellikler verir. Şüphesiz Allah, her şeye gücü yetendir.” (Fatır, 1)

Abdullah b. Mes'ud *radiyallahu anh* şöyle anlatıyor: “Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, Cebrail *aleyhisselam*’ı aslî suretinde gördü. Onun altı yüz kanadı vardı ve her bir kanadı ufku kaplamıştı. Kanadı inci ve yakuttan rengârenk zinetlerle döşeliydi.”

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“*Arşı taşıyan meleklerden birini anlatmam için bana izin verildi. (Bu meleklerden birinin) kulak yumuşağıyla omuzu arasındaki mesafe, (bir atlının) yedi yüz yıl (da kat edebileceği) yol kadardır.*” (Ebû Dâvûd)

Melekler, gerçek birer varlıktır; bazı ne söylediğini bilmezlerin iddia ettiği gibi manevî güçlerden ibaret değildirler. Melekler, çok kalabalıktır ki onların sayısını ancak onları yaratan bilir. Buhârî ve Müslim’in Enes *radiyallahu anh*’tan rivayet ettiği Miracla ilgili hadiste şöyle geçmektedir: “Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e yedinci gökteki Beyt-i Mamur gösterildi. Her gün orada yetmiş bin melek namaz kılar. Oradan çıkana da bir daha sıra gelmez; bu, onun oraya ilk ve son girişi olur.”

3- Melekler, saf saf dizilip Allah’ı tesbih ederler. Yüce Allah, onlara, kendisini tesbih etmelerini ve emirlerini yerine getirmelerini ilham etmiştir.

Ayrıca onlara, emirlerini yerine getirme gücünü de vermiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“(Melekler, şöyle derler:) Bizim her birimizin belli bir makamı vardır. Şüphesiz bizler, saf saf diziliriz ve Allah’ı tesbih ederiz.” (Saffat, 164-166)

“Eğer insanlar, büyüklük tasarlarsa (bilsinler ki) Rabbinin yanında bulunan (melekler) hiç usanmadan, gece gündüz O’nu tesbih ederler.” (Fussilet, 38)

“Onlar, bıkip usanmaksızın gece gündüz (Allah’ı) tesbih ederler.” (Enbiya, 20)

Hakîm b. Hizam *radiyallahu anh*’tan şöyle rivayet edilmiştir: “Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, ashabıyla beraber olduğu bir sırada, aniden, “*Benim duyduğumu siz de duyuyor musunuz?*” dedi. Sahabîler, “Biz, bir şey duymuyoruz.” dediler. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“*Ben, göğün gıcırdama sesini duyuyorum. Onun bu gıcırdaması, ayıplanacak bir şey değildir. Zira gökte bir karışlık hiçbir yer yoktur ki orada*

mutlaka secde eden ya da kıyamda duran bir melek olmasın." (Taberani; Elbani, Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söylemiştir.)

4- Melekler, gözle görülmezler; zira onlar gayb âlemine ait varlıklardır.

Dolayısıyla da dünya hayatında onların insanlar tarafından duyu organlarıyla algılanması mümkün değildir. Ancak yüce Allah'ın dilediği kimseler hariç... Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Cebrail *aleyhisselam*'ı Allah'ın onu yaratmış olduğu aslî suretinde görmüştür. Ancak melekler, ahiret hayatında görüleceklerdir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Gün gelecek melekleri görecekler ve o gün günahkârlara hiçbir sevinçli haber verilmeyecektir. Melekler, onlara, 'Size, sevinmek haramdır, haram!' diyeceklerdir." (Furkan, 22)

"(Cennette) melekler de her kapıdan onların yanına varacaklardır." (Ra'd, 23)

Bununla birlikte Allah Teâlâ, meleklerle, şekil değiştirme ve insan kılığına girme kudreti vermiştir. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

"Derken, biz Meryem'e Cebrail'i gönderdik de o, kendisine normal bir insan şeklinde göründü." (Meryem, 17)

"Andolsun ki elçilerimiz (melekler) İbrahim'e müjde getirdiler ve 'Selam (sana)' dediler. O da '(Size de) selam' dedi ve hemen kızartılmış bir dana kebabı getirdi. Ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, onları yadırgadı ve onlardan dolayı içine bir korku düştü. Dediler ki, 'Korkma! (Biz, melekleriz.) Lût kavmine gönderildik.'" (Hud, 69-70)

"Elçilerimiz (melekler, azap haberiyle) Lût'a gelince o, üzüldü ve onlardan dolayı içi daraldı da 'Bu, çetin bir gündür.' dedi. Lût'un kavmi, koşarak onun yanına geldiler. Daha önce de o kötü işleri yapmaktaydılar. (Lût,) 'Ey kavmim! İşte şunlar kızlarımdır (onlarla evlenin); sizin için onlar daha temizdir. Allah'tan korkun ve misafirlerimin önünde beni rezil etmeyin! İçinizde akıllı başında bir adam yok mu?' dedi." (Hud, 77-78)

Lut *aleyhisselam*'a gelen melekler, erkek suretindeydiler. Aynı şekilde Cebrail *aleyhisselam* da bir keresinde elbiseleri bembeyaz, saçları da siyah bir adam suretinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gelmiştir. Bazen de sahabîlerden Dihye el-Kelbî *radiyallahu anh*'ın suretinde gelmiştir.

5- Meleklerin, esas ve sürekli görevleri olan Allah'a ibadet ve O'nu tesbih etmenin yanı sıra farklı başka vazifeleri de vardır.

Bu vazifelerin bazıları şunlardır:

a- Vahiy getirme: Bu, Cebrail *aleyhisselam*'ın vazifesidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Onu, Rûhu'l-Kudüs (Cebrail), iman edenlere sebat vermek, müslümanları doğru yola iletmek ve onlara müjde vermek için Rabbinin katından hak olarak indirdi.” (Nahl, 102)

“Muhakkak ki o (Kur'an) âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. (Rasûlüm!) Onu Rûhu'l-Emîn (Cebrail) indirdi senin kalbine; uyarıcılardan olman için.” (Şuara, 192-194)

b- Anne karnındaki cenine ruh üfleme ve onun rızkını, ecelini, amelini ve cehennem ehlinden mi yoksa cennet ehlinden mi olduğunu yazma görevi.

c- Ademoğlunun korunması:

“(Her insanın) önünde ve arkasında Allah'ın emriyle onu koruyan takipçiler (melekler) vardır.” (Ra'd, 11)

d- İnsanların amellerinin kayda geçirilmesi:

“İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak (yaptıklarını) yazmaktadırlar. İnsan, hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın.” (Kaf, 17-18)

e- Mü'minlere destek olup yardım etme görevi:

“Hani Rabbin, meleklerle, ‘Muhakkak Ben sizinle beraberim; haydi iman edenlere destek olun; Ben kâfirlerin yüreğine korku salacağım; vurun boyunlarına! Vurun onların bütün parmaklarına!’ diye vahyedyordu.” (Enfal, 12)

f- Ruhları alma:

“De ki: Size vekil kılınan (bu konuda görevlendirilen) ölüm meleği canınızı alacak, sonra da Rabbinize döndürüleceksiniz.” (Secde, 11)

g- Kabir suali: Münker ve Nekir adlı iki melek, kabirde ölüyü; Rabbi, dini ve peygamberi hakkında sorguya çekecektir.

h- Sura üfleme: Bu görev, İsrail *aleyhisselam*'a aittir. Birinci üfürüşte -Allah'ın diledikleri hariç- bütün canlılar ölecek, ikinci üfürüşte ise hepsi dirileceklerdir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sûr'a üflenince Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar!” (Zümer, 68)

i- Cehennem bekçiliği:

“Biz, cehennemin işlerine bakmakla ancak melekleri görevlendirmişizdir.” (Müddessir, 31)

“(Cehennemde azap görenler:) ‘Ey Mâlik! Rabbin (canımızı alsın da) işimizi bitirsin!’ diye seslenirler. Mâlik ise ‘Siz, (ebediyen burada) kalacaksınız!’ der.” (Zuhruf, 77)

“Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır.” (Tahrim, 6)

j- Mü'minler için bağışlanma dileme, dua etme, onları müjdeleme ve cennette onlara ikramda bulunma:

“Arş'ı taşıyan ve onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini hamd ile tesbih ederler, O'na iman ederler. Mü'minlerin de bağışlanmasını isterler ve ‘Ey Rabbimiz! Senin rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. Tevbe eden ve Senin yoluna gidenleri bağışla, onları cehennem azabından koru!’ (derler). Rabbimiz! Onları da, onların atalarından, zevcelerinden, nesillerinden iyi olanları da kendilerine vaat ettiğin Adn cennetlerine koy. Şüphesiz Azîz ve Hakîm olan Sensin! Bir de onları, her türlü kötülüklerden koru. O gün Sen, kimi kötülüklerden korursan muhakkak ki onu rahmetine mazhar etmiş olursun. İşte bu, en büyük kurtuluştur.” (Ğafir, 7-9)

“Şüphesiz, ‘Rabbimiz Allah'tır.’ deyip sonra da dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara, ‘Korkmayın, üzülmeyin, size vaat olunan cennetle sevinin!’ derler.” (Fussilet, 30)

“(O yurt) Adn cennetleridir; oraya babalarından, eşlerinden ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girecekler, melekler de her kapıdan onların yanına varacaklardır. (Melekler,) ‘Sabrettiğinize karşılık size selam olsun! Dünya yurdunun sonu (cennet) ne güzeldir!’ (derler).” (Ra'd, 23-24)

3- KİTAPLARA İMAN

Kitaplara iman; Allah Teâlâ'nın, gönderdiği peygamberlere; insanlara hidayet, rahmet, öğüt, delil ve her şeyi açıklayıcı olması için kitaplar indirdiğine kesin olarak inanmak demektir. Kitaplara iman, şu hususları içine almaktadır:

1- Bu kitaplardan adlarını bildiklerimize adlarıyla, adlarını bilmediklerimize de topluca iman etmek.

Bu kitapların en büyükleri üç tanedir:

a- Tevrat: Allah, onu Musa *aleyhisselam*'a indirmiştir. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“(Allah) ‘Ey Musa!’ dedi, ‘Ben risaletlerimle (sana verdiğim görevlerle) ve sözlerimle seni insanların başına seçtim. Sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol.’ Nasihat ve her şeyin açıklamasına dair ne varsa hepsini Musa için levhalarda yazdık. (Ve dedik ki): Bunları kuvvetle tut, kavmine de onun en güzelini almalarını emret. Yakında size yoldan çıkmışların yurdunu göstereceğim.” (Araf, 144-145)

“Biz, içinde hidayet ve nur olan Tevrat’ı indirdik. Kendilerini (Allah’a) vermiş peygamberler, onunla yahudilere hükmederlerdi. Allah’ın Kitabını korumaları kendilerinden istendiği için Rablerine teslim olmuş zâhidler ve bilginler de (onunla hükmederlerdi). Hepsi, ona (hak olduğuna) şahitlerdi.” (Maide, 44)

b- İncil: Yüce Allah, İncil’i İsa *aleyhisselam*'a indirmiştir. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

“Sonra bunların izinden art arda peygamberlerimizi gönderdik. Meryem oğlu İsa’yı da arkalarından gönderdik ve ona İncil’i verdik.” (Hadid, 27)

“Kendinden önce gelen Tevrat’ı doğrulayıcı olarak peygamberlerin izleri üzerine Meryem oğlu İsa’yı arkalarından gönderdik. Ona, içinde hidayet ve nûr bulunmak, önündeki Tevrat’ı tasdik etmek, sakınanlara bir hidayet ve öğüt olmak üzere İncil’i verdik.” (Maide, 46)

c- Kur’ân: Yüce Allah’ın, Muhammed *aleyhisselam*'a indirmiş olduğu Kur’ân, bütün kitaplar içinde en yüce ve en önemli olanıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sana da daha önceki kitapları hem doğrulamak hem de onları koruyup gözetmek üzere hak olan bu Kitab’ı (Kur’an’ı) indirdik.” (Maide, 48)

Allah Teâlâ’nın indirdiği kitaplardan biri de Davud *aleyhisselam*’a vermiş olduğu Zebur’dur:

“Ve Davud’a da Zebur’u verdik.” (İsra, 55)

İbrahim *aleyhisselam*’a verilen sahifeler de bu kitaplara dâhildir:

“Şüphesiz ki bu (anlatılanlar), önceki kitaplarda vardır. İbrahim ve Musa’nın sahifelerinde de.” (Ala, 18-19)

2- Önceki kitaplarda yer alan tahrife uğramamış bilgileri tasdik etmek:

Nitekim Allah Teâlâ, İsrail oğullarına verilen kitapların hem lafız hem de mana yönünden tahrife uğradığını bildirmiş ve şöyle buyurmuştur:

“Onlar, kelimelerin yerlerini değiştirerek (kitaplarını) tahrif ederlerdi.” (Maide, 13)

“Kelimeleri yerlerinden kaydırıp tahrif ederler.” (Maide, 41)

“Ehl-i kitaptan bir grup, okuduklarını kitaptan sanasınız diye kitabı okurken dillerini eğip бүkerler. Hâlbuki okudukları, Kitap’tan değildir. Söyledikleri, Allah katından olmadığı halde, ‘Bu, Allah katındandır.’ derler. Onlar, bile bile Allah’a iftira ediyorlar.” (Âl-i İmran, 78)

Kur’ân-ı Kerim’e gelince, onu korumayı bizzat Allah Teâlâ üstlenmiştir:

“Kur’an’ı kesinlikle Biz indirdik ve elbette onu Biz koruyacağız.” (Hicr, 9)

“Kendilerine Kitap geldiğinde onu inkâr edenler (şüphesiz bunun sonucuna katlanacaklardır). Hâlbuki o, eşsiz bir kitaptır. Ona önünden de, ardından da bâtil yaklaşamaz. O, hikmet sahibi ve çokça övülen Allah katından indirilmiştir.” (Fussilet, 41-42)

Yahudilerin ve hıristiyanların kitaplarında yer alan ve “İsrailiyyat” diye adlandırılan bilgi ve kıssalar, mutlaka şu üç şıktan birine dâhildir:

a- Ya Kur’ân’da yer alan bilgilere uygundur.

Bu durumda bizim kitabımızın tanıklığı dolayısıyla o bilgi ve kıssaların doğru olduğuna inanırız. Örneğin Nuh tufanı, Firavun ve adamlarının boğulması, İsa *aleyhisselam*’ın mucizeleri vb. gibi...

b- Ya Kur'ân'da yer alan bilgilere aykırıdır.

Bu durumda onların bâtil olduğuna inanırız; ehl-i kitabın kendi uydurmaları, elleriyle yazdıkları ve dilleriyle eğip büktükleri şeylerden olduğuna kanaat getiririz. Örneğin Lut *aleyhisselam*'ın -hâşâ- içki içip iki kızıyla zina ettiği, İsa *aleyhisselam*'ın ilah, Allah'ın oğlu ve üçün üçüncüsü olduğu şeklindeki iftiraları gibi... Allah Teâlâ, onların söylediklerinden çok yüce ve münezzehtir.

c- Ya da Kur'ân'da yer alan bilgilere ne uygundur ne de aykırıdır:

Bu türden olanları ise ne kabul ederiz ne de reddederiz. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Ehl-i kitap, size (kendi kitaplarından) bir şey anlattığında ne onları tasdik edin ne de yalanlayın. Sadece, ‘Biz; Allah’a, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettik.’ deyin. Şayet anlattıkları doğru ise onları yalanlamamış olursunuz. Eğer yalan ise o takdirde de onları tasdik etmemiş olursunuz.” (Ahmed, Ebû Dâvûd)

Ancak bu kısma giren bilgi ve kıssaların -kesin doğru olduğuna inanmamak şartıyla- anlatılması caizdir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“İsrail oğullarından (geçmiş dönemlere ait kıssaları vb.) aktarabilirsiniz, bunda sakınca yoktur.” (Buhârî)

3- Kur'ân'ın şeriatıyla hükmetmek:

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'i önceki kitaplar üzerinde “müheymin,” yani hâkim, gözetmen ve şahit olarak indirmiştir. Kur'ân, onların içerdiği bütün maslahatları içermektedir. Bununla birlikte onlardaki bazı hükümleri de yürürlükten kaldırmıştır. Dolayısıyla da Kur'ân şeriatının dışında bir şeriata tâbi olmak caiz değildir. Nitekim Allah Teâlâ, Tevrat ve İncil'i zikrettikten sonra şöyle buyurmuştur:

“Sana da daha önceki kitapları doğrulayıcı ve onlar üzerinde “müheymin” olan bu Kitab'ı (Kur'an'ı) hak olarak indirdik. Artık aralarında, Allah'ın indirdiğiyle hükmet; sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma. (Ey ümmetler!) Her birinize bir şeriat ve bir yol verdik. Allah, dileyeydi sizleri bir tek ümmet yapardı; fakat size verdiği (yol ve şeriatlerde) sizi denemek için (böyle yaptı). Öyleyse iyi işlerde birbirinizle yarışın. Hepinizin dönüşü, Allah'adır. Artık size, üzerinde ayrılığa düştüğünüz şeyleri(n hakikatini) O, haber verecektir.

(Sana şu talimatı verdik): Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve onların arzularına uyma. Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamalarına dikkat et. Eğer (hükümden) yüz çevirirlerse bil ki (bununla) Allah ancak, günahlarının bir kısmını onların başına belâ etmek ister. İnsanların birçoğu da zaten yoldan çıkmıştır. Yoksa onlar, (İslâm öncesi) cahiliye hükümlerini mi arzuluyorlar? Kesin olarak iman eden bir toplum için Allah'tan daha güzel hüküm verici kim olabilir?" (Maide, 48-50)

"Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitab'ı hak ile indirdik; hainlerden taraf olma!" (Nisa, 105)

4- Kur'ân'ın herhangi bir kısmını ayırmadan tamamına iman etmek.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Yoksa siz, Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden öyle davrananların cezası, dünya hayatında ancak rezil rüsva olmak; kıyamet gününde ise en şiddetli azaba itilmeştir. Allah, sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil değildir." (Bakara, 85)

"İşte sizler, öyle kimselersiniz ki onlar sizi sevmedikleri halde siz onları seversiniz ve siz, bütün kitaplara inanırsınız..." (Âl-i İmran, 119)

5- Kitaplardaki hükümlerin gizlenmesi, tahrif edilmesi, onlarda ihtilafa düşülmesi ve Allah'ın kelamının bir kısmının, diğer kısmıyla çarpıştırılması haramdır. Allah Teâlâ, bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Allah, kendilerine kitap verilen (yahudi ve hıristiyanlardan,) 'Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz.' diyerek söz almıştı. Onlar ise bunu kulak ardı ettiler, onu az bir dünyalığa değiştiler. Yaptıkları bu alış veriş ne kadar kötü!" (Âl-i İmran, 187)

"Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi (âhir zaman Peygamberinin vasıflarını) gizleyip onu az bir paha ile değişenler yok mu, işte onların yiyip de karınlarına doldurdukları, ateşten başka bir şey değildir. Kıyamet günü Allah, ne kendileriyle konuşur ne de onları temize çıkarır. Orada onlar için can yakıcı bir azap vardır. Onlar, doğru yol karşılığında sapıklığı, mağfirete bedel olarak da azabı satın almış kimselerdir. Onlar, ateşe karşı ne kadar dayanıklıydılar! O azabın sebebi, Allah'ın, kitabı hak olarak indirmiş olmasıdır. (Buna rağmen) kitapta ayrılığa düşenler, elbette derin

bir anlaşmazlığın içine düşmüşlerdir.” (Bakara, 174-176)

“Kitaba elleriyle (bir şey) yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için, ‘Bu, Allah katındandır.’ diyenlere yazıklar olsun! Elleriyle yazdıklarından ötürü vay onların haline! Kazandıklarından ötürü vay onların haline!” (Bakara, 79)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Allah’ın kitabının bir kısmını diğer kısmıyla çarpıştırmayın. Çünkü hak yoldan sapan hiçbir topluluk yoktur ki cedele (bâtıl uğrunda birbirleriyle tartışmaya) düşmüş olmasın.” (Taberi)

4- PEYGAMBERLERE İMAN

Peygamberlere iman; Allah Teâlâ'nın -insanlara olan merhameti dolayısıyla ve onlara mazeret kapısı bırakmamak için- aralarından birtakım erkek kullarını seçip onlara vahyettiğine inanmaktır. Onları, insanlara ilahî mesajları tebliğ ederek yalnızca Allah'a ibadet etmeyi ve tağuttan sakınmayı emretmeleri için müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdiğine de kesin olarak inanmaktır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allah, meleklerden de elçiler seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah; işitendir, görendir.” (Hac, 75)

“Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkek kullarımızdan başkasını peygamber olarak göndermedik. Eğer bilmiyorsanız, bilenlere sorun.” (Nahl, 43)

“(Yerine göre) müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın! Allah, izzet ve hikmet sahibidir.” (Nisa, 165)

“Andolsun ki Biz, ‘Allah'a kulluk edin ve Tâğüt'tan sakının.’ diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik.” (Nahl, 36)

Peygamberlere imanın kapsamına şu hususlar girer:

1- Onlara peygamberlik görevinin Allah tarafından, tamamen O'nun dilemesi ve hikmeti gereği verildiğine iman etmek.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O (kâfirlere) bir âyet tebliğ edildiğinde, ‘Allah'ın elçilerine verilenin benzeri bize de verilmedikçe kesinlikle inanmayız.’ dediler. Allah, peygamberliğini kime vereceğini daha iyi bilir.” (Enam, 124)

“Dediler ki: ‘Bu Kur'an, iki şehirden (Mekke ve Taif'ten) ileri gelen bir adama indirilse olmaz mıydı?’ Rabbinin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında Biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini, ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.” (Zuhruf, 31-32)

Peygamberlik, bazı zındık tasavvufçuların iddia ettiği gibi nefisle cihad edip onu terbiye etmekle elde edilecek bir şey değildir. Aksine o, yalnızca Allah'ın, insanlar arasındaki seçkin şahsiyetlerden bu göreve ehil olarak gördüklerini seçmesi ve onlara lütfetmesiyle olur.

2- **Yüce Allah'ın gönderdiği bütün peygamberlere iman etmek.**

Onlardan adlarını bildiklerimize adlarıyla, adlarını bilmediklerimize de topluca iman ederiz. İsimlerini bildiğimiz bazı peygamberler, şu ayetlerde bir arada zikredilmiştir:

“Biz İbrahim'e, İshak ve (İshak'ın oğlu) Yakub'u da armağan ettik; hepsini de doğru yola ilettik. Daha önce de Nuh'u ve onun soyundan Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u doğru yola ilettiğimiz; Biz, iyi işler yapanları işte böyle mükâfatlandırırız. Zekeriyya, Yahya, İsa ve İlyas'ı da (doğru yola ilettiğimiz). Hepsi de iyilerden idi. İsmail, Elyesa', Yunus ve Lût'u da (hidayete erdirdik). Hepsini âlemlere üstün kıldık.” (Enam, 84-86)

Bir başka ayette de Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan sana kıssalarını anlattığımız kimseler de var, durumlarını sana bildirmediğimiz kimseler de var.” (Ğafir, 78)

Bütün peygamberlere iman etmek farzdır; çünkü onların davetleri birdir.

“‘Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.’ diye Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi Allah, size de din kıldı.” (Şura, 13)

Dolayısıyla da bir peygamberi inkâr etmek, bütün peygamberleri inkâr etmek demektir. Nitekim Allah Teâlâ, “Nuh'un kavmi, rasûleri yalanladılar.” (Şuara, 105) buyurmuştur. Hâlbuki Nuh *aleyhisselam* ilk rasûldür, kavmi de sadece Nuh *aleyhisselam*'ı yalanlamıştır. O halde peygamberler arasında ayırım yapmak ve bir kısmına iman edip bir kısmını inkâr etmek, kesinlikle caiz değildir. Böyle bir şey yapan kâfir olur. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allah'ı ve peygamberlerini inkâr edenler ile (inanma hususunda) Allah ile peygamberlerini birbirinden ayırmak isteyip ‘(Peygamberlerin) bir kısmına iman ederiz; ama bir kısmına inanmayız.’ diyenler ve iman ile küfür

arasında bir yol tutmak isteyenler yok mu, işte bunlar gerçek kâfirlerdir. Ve Biz, kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. Allah'a ve peygamberlerine iman eden ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlara gelince işte Allah, onlara bir gün mükâfatlarını verecektir. Allah, çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir." (Nisa, 150-152)

3- **Peygamberleri tasdik etmek ve onların Allah'tan getirdikleri her şeyi kabul etmek.**

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Ey insanlar! Rasûl size Rabbinizden gerçeği getirdi (bunda şüphe yoktur), şu halde kendi iyiliğiniz için ona iman edin. Eğer inkâr ederseniz, (bilin ki) göklerde ve yerde ne varsa şüphesiz hepsi Allah'ındır. (O'nun sizin imanınıza ihtiyacı yoktur). Allah, geniş ilim ve hikmet sahibidir." (Nisa, 170)

"Doğruyu getiren (Peygamber) ve onu tasdik eden (mü'minler) var ya işte kötülükten sakınan muttakiler onlardır." (Zümer, 33)

"Battığı zaman yıldızla andolsun ki arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtıla inanmadı. O, arzusuna göre konuşmaz. O (bildirdikleri) vahiyden başkası değildir. Onu güçlü kuvvetli biri (Cebrail) öğretti." (Necm, 1-5)

Geçmiş peygamberler hakkında bize sahih olarak ulaşan ve gerek Allah'ın, kitabında bildirdiği gerekse de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, hadislerinde yer verdiği bütün bilgileri tasdik etmek farzdır. Ancak bu konuda ehl-i kitaptan nakledilen İsrailiyyat türü bilgiler ise yapmış olduğumuz açıklamalara göre değerlendirilir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e dayandırılan rivayetlere ise hadis âlimlerinin koyduğu kurallar uygulanır ve sahih olanları zayıf olanlardan ayrılır. Bu şekilde sahih olduğu anlaşılanları kabul etmek ve onlara inanmak farzdır.

4- **Peygamberlere itaat etmek, tâbi olmak ve onları hakem tayin etmek.**

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Biz, her peygamberi ancak -Allah'ın izniyle- kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Eğer onlar, kendilerine zulmettikleri zaman sana gelip de Allah'tan bağışlanma dileselerdi, sen de onlar için istiğfar etseydin Allah'ı ziyadesiyle affedici ve esirgeyici bulurlardı." (Nisa, 64)

Her ümmetin, kendilerine gönderilen peygambere itaat etmesi ve ona tâbi olması farzdır. Peygamberlerin sonuncusu Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* olduğu için de onun şeriatı, geçmiş bütün şeriatları yürürlükten kaldırmıştır. Dolayısıyla da onu işiten herkesin, ona itaat etmesi ve tâbi olması kesin bir farzdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Yanlarındaki Tevrat ve İncil’de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî Peygamber’e tâbi olanlar var ya; işte o Peygamber, onlara iyiliği emreder, onları kötülükten meneder, onlara temiz şeyleri helâl, pis şeyleri de haram kılar. (Geçmiş şeriatlardaki) ağır hükümleri ve zor yükümlülükleri hafifletir. O Peygamber’e inanıp ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen Nûr’a (Kur’an’a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır.

De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben, sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın gönderdiği elçisiyim. Ondan başka hak ilah yoktur; O, diriltir ve öldürür. Öyle ise Allah’a ve ümmî Peygamber olan Rasûlüne -ki o da Allah’a ve O’nun sözlerine inanır- iman edin ve O’na tâbi olun ki doğru yolu bulasınız.” (Araf, 157-158)

“(Rasûlüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana tâbi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir. De ki: Allah’a ve Rasûlüne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah, kâfirleri sevmez.” (Âl-i İmran, 31-32)

“Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp sonra da verdiği hükmü, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa, 65)

5- Peygamberleri sevmek, onları can dostu bilmek, onlara saygı göstermek, salât ve selam etmek.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Rasûlüdür ve iman edenlerdir; onlar ki Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar ve zekâtı verirler. Kim; Allah’ı, Rasûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar, şüphesiz Allah’ın tarafını tutanlardır.” (Maide, 55-56)

“İsa, onlardaki inkârcılığı sezince ‘Allah yolunda bana yardımcı olacaklar kimlerdir?’ dedi. Havârîler, ‘Biz, Allah yolunun yardımcılarıyız; Allah’a

inandık, şahit ol ki bizler Müslümanlarız.’ cevabını verdiler.” (Âl-i İmran, 52)

“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah’tan, Rasûlünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise artık Allah (azap) emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah, fâsıklar topluluğunu hidayete erdirmez.” (Tevbe, 24)

“Peygamberlere selam olsun.” (Saffat, 181)

“Allah’a ve Rasûlüne iman edersiniz, Rasûlüne yardım edersiniz, O’na saygı gösterirsiniz ve sabah akşam Allah’ı tesbih edersiniz diye...” (Fetih, 9)

“Şüphesiz ki Allah ve melekleri, Peygamber’e salât etmektedirler. Ey iman edenler, siz de ona salât ve selam edin.” (Ahzab, 56)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmaktadır:

“Sizden hiçbiriniz, beni; ana-babasından, çocuklarından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olamaz.” (Buhârî, Müslim)

5- AHİRET GÜNÜNE İMAN

Ahirete iman; Allah Teâlâ'nın gün gelip kullarını kabirlerinden dirilteceği, amellerinden dolayı onları hesaba çekeceği ve amellerinin karşılığı olarak da onları cennete veya cehenneme göndereceğine kesin olarak inanmaktır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allah, onları (cezalandırmayı) korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor.” (İbrahim, 42)

“İnkâr edenler, kesinlikle diriltilmeyeceklerini iddia ettiler. De ki: Hayır! Rabbime andolsun ki mutlaka diriltileceksiniz, sonra yaptıklarınız size (tek tek) haber verilecektir. Bu, Allah'a göre kolaydır.” (Teğabun, 7)

“Kıyamet kopacağı gün, işte o gün (mü'minlerle inkârcılar) birbirlerinden ayrılacaklardır. İman edip iyi işler yapanlara gelince; onlar, cennette nimetlere ve sevince mazhar olacaklardır. İnkâr edenler, âyetlerimizi ve ahiret buluşmasını yalan sayanlar ise işte onlar, azapla yüz yüze bırakılacaklardır.” (Rum, 14-16)

Ahirete imanın kapsamına şu hususlar girer:

1- **Ölümden sonra olacıklara inanmak.**

Ölüm esnasında meleklerin görülmesi, iki sorgu meleğinin kabirde kula Rabbini, dinini ve peygamberini sormaları, kabir azabı ve nimetleri vb. gibi berzah âleminde olacak olan her şey buna dâhildir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Melekler, yüzlerine ve arkalarına vurarak ve ‘Tadın yakıcı cehennem azabını!’ (diyerek) o kâfirlerin canlarını alırken onları bir görsen!” (Enfal, 50)

“Şüphesiz ki ‘Rabbimiz Allah’tır.’ deyip sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara, ‘Korkmayın, üzülmeyin, size vaat olunan cennetle sevinin!’ derler.” (Fussilet, 30)

“Firavun’un kavmini feci bir azap kuşatıverdi. Onlar, (berzah âleminde) sabah akşam o ateşe sokulurlar. Kıyametin kopacağı gün ise: ‘Firavun ve adamlarını azabın en çetinine sokun!’ (denilecek.)” (Ğafir, 45-46)

2- Kıyamete ve alametlerine inanmak:

“Kitabı ve mizanı hak olarak indiren Allah’tır. Ne biliyorsun, belki de kıyamet saati yakındır! Ona inanmayanlar, onun çabuk kopmasını isterler. İnananlar ise ondan korkarlar ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki kıyamet günü hakkında tartışanlar, derin bir sapıklık içindedirler.” (Şura, 17-18)

“Onlar, kıyamet gününün ansızın gelip çatmasını mı bekliyorlar? Şüphesiz onun alâmetleri belirlemiştir. Kendilerine gelip çatınca ibret almaları neye yarar ki!” (Muhammed, 18)

Kıyametin büyük alametlerinden bazılarını Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şu hadisinde bildirmiştir:

“Sizler, şu on alameti görmeden önce kıyamet kopmayacaktır: Duman, Deccal, Dabbetu’l-Arz, güneşin batıdan doğması, Meryem oğlu İsa’nın inmesi, Ye’cuc ve Me’cuc, doğuda, batıda ve Arap yarımadasında olmak üzere üç kara parçasının göçmesi ve son olarak da Yemen’den bir ateşin çıkmasıdır ki o, insanları mahşere doğru sevkeder.” (Müslim)

Kıyametin kopması, ansızın ve çok hızlı olacaktır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sana kıyameti, onun ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: Bu bilgi, ancak Rabbimin katındadır. Onun vaktini O’ndan başkası açıklayamaz. Kıyamet, göklerde ve yerde gerçekleşecek pek büyük bir olaydır. O, size ansızın gelecektir. Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: Onun bilgisi, ancak Allah’ın katındadır. Ne var ki insanların çoğu bilmezler.” (Araf, 187)

“Kıyametin kopması, göz kırpma kadar, hatta daha kısa bir zamanda gerçekleşir. Şüphesiz ki Allah, her şeye kadirdir.” (Nahl, 77)

Kıyametin kopması, sura üflenip canlıların ölmesi ile gerçekleşecektir:

“Sûr’a üflenince Allah’ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir.” (Zümer, 68)

3- Ölümden sonra diriltilmeye inanmak:

Bu diriltilme, sura ikinci defa üfürüldüğünde Allah Teâlâ’nın, kulları kabirlerinden canlı, yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak çıkarması demektir.

“Sonra Sûr’a bir kez daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar!” (Zümer, 68)

“Nihayet Sûr’a üfürülecek. Bir de bakarsın ki onlar, kabirlerinden kalkıp koşarak Rablerine giderler.” (Yasin, 51)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“*Kıyamet günü insanlar; yalınayak, çıplak ve sünnetsiz bir halde haşredileceklerdir.*” (Müslim)

4- Büyük mahkemeye inanmak:

Büyük mahkeme; insanların Arasat meydanında ayakta durarak uzun bir süre, hesap için, âlemlerin Rabbini beklemeleridir. O gün onlar, dümdüz bir meydanda toplanırlar. Bakan kişi hepsini görür, konuşan kişi de sesini hepsine duyurur. Güneş, onlara iyice yaklaşır ve boğazlarına kadar tere gömülürler. Mü’minler, Kevser havuzundan içerler. Amel defterleri dağıtılır, tartılar ortaya konur ve sırat köprüsü kurulur. Çok dehşetli anlar yaşanır ve korkunç durumlarla karşılaşılır.

5- Hesaba inanmak:

Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Şüphesiz onların dönüşü Bizedir. Sonra onların sorguya çekilmesi de Bize aittir.” (Ğaşiye, 25-26)

“Kimin kitabı sağından verilirse kolay bir hesapla hesaba çekilecek...” (İnşikak, 7-8)

“Kim, zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı kötülük işlemişse onu görür.” (Zelzele, 7-8)

“Biz, kıyamet günü için adalet terazileri kurarız. Artık kimseye, hiçbir şekilde haksızlık edilmez. (Yapılan iş) bir hardal tanesi kadar dahi olsa onu (adalet terazisine) getiririz. Hesap görücü olarak Biz (herkese) yeteriz.” (Enbiya, 47)

İnsanların hesabı iki türdür:

a- Mü’minlerin hesabı:

Bu hesap, ya “arz hesabı” ya da “münakaşa hesabı” şeklinde olur. Arz hesabı, Allah’ın kendilerine güzel bir akıbet takdir ettiği cennetliklerin hesabıdır. İbn Ömer *radıyallahu anhuma*’nın Peygamber *sallallahu aleyhi*

ve *sellem*'den rivayet ettiği şu hadis, bu tür hesaba işaret etmektedir:

“Allah, mümin kulunu kendine yaklaştırır ve örtüsünü onun üstüne koyup onu (mahşer halkının gözünden) saklar. Sonra da şöyle der: ‘Şu günahını hatırlıyor musun? Şu günahı hatırlıyor musun?’ Kul, her defasında: ‘Evet, ey Rabbim!’ diye cevap verir. Nihayet kul, bütün günahlarını itiraf edip de helak olduğuna kanaat getirdiğinde yüce Allah şöyle buyurur: ‘Ben, bu günahlarını dünyada (halktan) gizledim, bugün de onları başıslıyorum.’ Sonra da ona iyilik defteri verilir.” (Buhârî, Müslim)

Münakaşa hesabına gelince bu, tevhid üzere ölmüş büyük günah sahibi mü'minler içinde Allah'ın, günahları sebebiyle cehennemde azap görmelerini dilediği kimselerin çekileceği hesap türüdür. Bu tür hesaba çekilecek olanlar, azap gördükten sonra cennete gireceklerdir. Bu hesap türüne de Âişe *radiyallahu anha*'nın rivayet ettiği şu hadis işaret etmektedir: *“Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, ‘Kıyamet gününde hesaba çekilen herkes azap görecektir.’* buyurdu. Bunun üzerine ben: ‘Ey Allah'ın Rasûlü! Allah Teâlâ: “Kimin kitabı sağından verilirse kolay bir hesapla hesaba çekilecektir.” (İnşikak, 7-8) buyurmuyor mu?’ dedim. Şöyle buyurdu: *‘Bu, sadece “arz” (hesabı)dır. Kıyamet günü (münakaşa) hesabına çekilen herkes, azap görecektir.’* (Buhârî, Müslim)

b- Kâfirlerin hesabı:

Kâfirler, iyilikleriyle kötülükleri karşılaştırılacak şekilde bir hesaba çekilmeyeceklerdir. Zira onların hiçbir iyilikleri olmayacaktır:

“Onların yaptıkları her bir (iyi) işin üzerine gider ve onları tuzla buz ederiz (değersiz kılarız).” (Furkan, 23)

Aksine onlara yaptıkları ameller haber verilecek ve onlar da kötülüklerini itiraf edeceklerdir. Daha önce geçen ve İbn Ömer *radiyallahu anhuma*'nın rivayet ettiği hadisın devamında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

“Kâfirlere ve münafıklara gelince; bütün insanların huzurunda onlara şöyle nida edilir: İşte bunlar, Rablerine karşı (O'na şirk koşmak suretiyle) yalan uyduranlardır. Allah'ın laneti zalimlerin üzerine olsun.” (Buhârî, Müslim)

6- Amellerin karşılığının görüleceğine inanmak:

Bu, cennetin de, cehennemnin de hak olduğuna inanmak demektir. Cennet; Allah'ın, kendisine karşı gelmekten sakınan muttaki kullarına mükâfat olarak hazırladığı nimet yurdudur. Orada hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanın aklına dahi gelmeyen maddî ve manevî pek çok nimet vardır. Cehennem ise Allah Teâlâ'nın, kâfirlere, yaptıkları amellerin karşılığı olarak hazırladığı azap yurdudur. Orada da maddî ve manevî pek çok azap türü vardır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sonra Kitabı, kullarımız arasından seçtiklerimize verdik. İnsanlardan kimi, kendisine zulmeder, kimi orta yoldadır, kimi de Allah'ın izniyle hayırlarda öne geçmek için yarışır. İşte büyük üstünlük de budur. (Onların mükâfatı), içine girecekleri Adn cennetleridir. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler. Orada giyecekleri elbiseleri de ipektir. (Cennette şöyle) derler: Bizden (cehennem, ölüm vb.den kaynaklanan) endişeyi gideren Allah'a hamdolsun. Doğrusu Rabbimiz, çok bağışlayan, çok nimet verendir. O (Rab) ki lütfuyla bizi asıl oturulacak yurda (cennete) yerleştirdi. Artık orada bize ne bir yorgunluk dokunacak, ne de orada bize bir bıkkınlık gelecektir.

İnkâr edenlere de cehennem ateşi vardır. Öldürülmezler ki ölsünler, cehennem azabı da onlara biraz olsun hafifletilmez. İşte Biz, küfürde ileri giden her nankörü böyle cezalandırırız. Onlar orada, ‘Rabbimiz! Bizi çıkar, (önce) yaptığımızın yerine iyi işler yapalım!’ diye feryat ederler. (Onlara,) ‘Size düşünecek kimsenin düşünebileceği kadar bir ömür vermedik mi? Size uyarıcı da gelmedi mi? (Niçin inanmadınız?) Şimdi tadın (azabı)! Zalimlerin yardımcısı yoktur.’ (denecek.)” (Fatır, 32-37)

6- KADERE İMAN

Kadere iman; Allah Teâlâ'nın, ezeli ilmiyle mahlûkatın kaderlerini takdir ettiğine, onları Levh-i Mahfuz'a yazdığına, vakti gelince de onları dilemesiyle yürürlüğe koyduğuna ve kudretiyle var ettiğine kesin olarak inanmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Şüphesiz ki Biz, her şeyi bir kader ile yarattık.” (Kamer, 49)

“Her şeyi yaratan ve varlıklarını belli bir ölçüye göre takdir eden O'dur.” (Furkan, 2)

Kadere iman, şu hususları kapsar:

1- Yüce Allah'ın, gerek ecel ve rızıkların belirlenmesi gibi kendi fiilleriyle ilgili olsun gerekse de itaat ve isyan gibi kulların fiilleriyle alakalı olsun, her şeyi topluca ve en ince ayrıntısına kadar kuşatan, ezeli ve ebedi ilmine iman etmek.

“O, her şeyi çok iyi bilendir.” (Bakara, 29)

“İşte bu, izzet ve kudret sahibi, her şeyi bilen Allah'ın takdiridir.” (Enam, 96)

Allah Teâlâ, kendisine itaat edecekleri de, isyan edecekleri de, uzun ömür sürecekleri de, kısa bir ömür sürecek olanları da ezelden beri bilmektedir.

2- Allah Teâlâ'nın, mahlûkatın kaderlerini Levh-i Mahfuz'a yazdığına iman etmek. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki Biz, daha onu yaratmadan önce o, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır.” (Hadid, 22)

“Göklerde ve yerde zerre miktarı bir şey bile O'ndan gizli kalmaz. Bundan daha küçük ve daha büyüğü de şüphesiz apaçık bir kitapta (yazılıdır).” (Sebe, 3)

Abdullah b. Amr b. Âs *radiyallahu anhuma*'dan şöyle rivayet edilmiştir: Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim:

“Allah, mahlûkatın kaderlerini, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin sene önce yazmıştır. (Gökleri ve yaratmadan önce) Arşı da su üstündeydi.” (Müslim)

Ubade b. Samit *radıyallahu anh* da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Allah Teâlâ, kalemi ilk yarattığında ona, ‘Yaz!’ buyurmuş, o da ‘Ne yazayım, ya Rabbi!’ demiştir. Allah da ‘Kıyamet kopuncaya kadar olacak her şeyin kaderini yaz.’ buyurmuştur.” (Ebû Dâvûd)

Allah Teâlâ, kaderi hem bildiğini hem de yazdığını şu ayette bir arada zikretmiştir:

“Bilmez misin ki Allah, yerde ve gökte ne varsa bilir? Bu, bir kitapta (Levh-i Mahfuz’da) mevcuttur. Bu (eşya ve olayların bilgisine sahip olmak), Allah için çok kolaydır.” (Hac, 70)

3- Allah Teâlâ’nın kâinatta etkin olan dilemesine (meşietine) iman etmek: Yüce Allah’ın dilediği her şey olur, dilemediği hiçbir şey de olmaz. Verdiğini engelleyecek, engellediğini verecek ve hükmünü geri çevirebilecek hiç kimse yoktur. O’nun mülkünde, O’nun dilediğinden başkası olmaz. Dilediğini lütfuyla hidayete erdirir, dilediğini de adaletiyle saptırır. O’nun hükmünü bozacak kimse yoktur.

“Allah, dileseydi o peygamberlerden sonra gelen ümmetler, kendilerine açık deliller geldikten sonra birbirleriyle savaşmazlardı. Fakat onlar, ihtilafa düştüler de içlerinden kimi iman etti, kimi de inkâr etti. Allah, dileseydi onlar savaşmazlardı; lâkin Allah dilediğini yapar.” (Bakara, 253)

“Alemlerin Rabbi Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.” (Tekvir, 28-29)

4- Bütün varlıkları Allah’ın yaratıp var ettiğine iman etmek: Allah, yaratıcıdır; O’nun dışındaki her şey de yaratılmıştır. Bütün varlıklar; zatları, sıfatları ve hareketleriyle birlikte yaratılmış, sonradan var olmuşlardır. Onları yaratıp var eden ise Allah Teâlâ’dır. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“Allah, her şeyin yaratıcısıdır. Her şeyin tasarruf yetkisi de O’nun elindedir.” (Zümer, 62)

“Sizi de, yapmakta olduklarınızı da yaratan Allah’tır.” (Saffat, 96)

Kulların fiilleri de Allah’ın yaratmasıdır, ancak kendi kazanımlarıdır. Nitekim Allah Teâlâ, “Herkesin kazandığı iyilik kendi lehine, işlediği fenalık da kendi aleyhinedir.” (Bakara, 286) buyurmuştur.

5- Allah'ın bir şeyi dilemesiyle onu sevmesi ve ondan razı olması arasında zorunlu bir bağ olmadığına iman etmek.

Yani Allah Teâlâ, sevmediği ve razı olmadığı bir şeyi dileyebildiği gibi dilemediği bir şeyden de -sonsuz hikmeti gereği ve büyük bir gaye dolayısıyla- razı olabilir. Diğer bir ifadeyle Allah Teâlâ, kâinata olmasına izin verdiği her şeyden razı ve hoşnut değildir. Aksine imtihan gereği, razı olmadığı şeylerin gerçekleşmesine de müsaade eder. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“Biz dileseydik elbette herkesi hidayete ulaştırırdık. Fakat ‘Cehennemi hem cinlerden hem insanlardan bir kısmıyla dolduracağım.’ diye Benden kesin söz çıkmıştır.” (Secde, 13)

“Eğer inkâr ederseniz (bilin ki) Allah size muhtaç değildir. Bununla beraber O, kullarının küfrüne razı olmaz. Eğer şükrederseniz, bu şükürünüzden, sizin faydanıza olmak üzere razı olur.” (Zümer, 7)

6- Şeriatla kader arasında bir zıtlık olmadığına iman etmek. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sizin amelleriniz, farklı farklıdır. Kim, (malını Allah yolunda) verir, (Allah’a karşı gelmekten) sakınırsa ve en güzeli (kelime-i tevhidi) tasdik ederse Biz de onu en kolaya hazırlar (onda başarılı kılarız). Kim de cimrilik eder, kendini kendine yeterli görür ve en güzeli (kelime-i tevhidi) yalanlarsa Biz de onu en zora hazırlarız.” (Leyl, 4-10)

Şeriat, herkesin okuyabildiği açık bir kitaptır; kader ise gayba ait gizli bir hazinedir. Şöyle ki Allah Teâlâ, mahlûkatın kaderlerini takdir etmiş ve bunu onlardan gizlemiştir. Öte yandan onlara emirler vermiş, yasaklar koymuş ve emirlerini tutma, yasaklarından da kaçınma imkânını onlara vermiştir. Yükümlülüklerini yerine getirmelerine engel olacak bir mazeretleri olduğunda da onları mazur görmüştür. Dolayısıyla hiç kimsenin, günah işlemesine ya da bir emri terk etmesine mazeret olarak kaderi bahane etme hakkı yoktur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Müşrikler diyecekler ki: ‘Allah dileseydi ne biz şirk koşardık ne de atalarımız. Hiçbir şeyi de (kendi kafamızdan) haram kılmazdık.’ Onlardan öncekiler de aynı şekilde (peygamberleri) yalanladılar ve sonunda azabımızı tattılar. De ki: Yanınızda bize açıklayacağınız bir bilgi var mı? Siz, zandan başka bir şeye uymuyorsunuz ve siz sadece yalan söylüyorsunuz. De ki: Kesin

delil, ancak Allah'ındır. Allah, dileyseydi elbette hepinizi doğru yola iletirdi.” (En'am, 148-149)

Allah Teâlâ, önce müşriklerin iddialarını reddetmiş, sonra da onlara azabını tattırmıştır. Şayet yapılan günahlara kaderi bahane etmek geçerli bir mazeret olsaydı Allah, onlara azap etmezdi. Son olarak da Allah Teâlâ, onların iddialarının geçersizliğini ortaya koymuştur. Şöyle ki onlar, kaderlerinde ne yazılı olduğunu bilmiyorlar ki iddialarını bir bilgiye göre ortaya koysunlar da böylece bir delilleri olsun! Aksine iddiaları, sırf zanna ve tahmine dayanmaktadır, başka bir şeye değil! Dolayısıyla da kesin delil, yalnızca Allah'ındır; onların hiçbir delili yoktur.

Kader konusunda iki grup, hak yoldan sapmıştır:

1- Kaderiyye: Bunlardan ilki, kaderi inkâr eden Kaderiyye mezhebidir. Bunlar da kendi aralarında iki gruptur:

- a- Aşırı Kaderiyye: Bunlar, Kaderiyye'nin başını çekenlerdir. Onlar, Allah'ın olacakları bildiğini ve onları yazdığını inkâr etmişlerdir. Onlara göre önceden takdir edilmiş bir kader yoktur, her şey yaşanılacak ve görülecektir.
- b- Orta Kaderiyye: Diğer adıyla Mu'tezile mezhebi. Bunlar, Allah'ın dilemesini (meşietini) ve yaratmasını inkâr etmiş; kulların, kendi fiillerini kendilerinin yarattığını iddia etmişlerdir.

2- Cebriyye: Bunlar; kulun, mecbur olduğunu, yaptığı fiilleri zorlama altında yaptığını söylemiş ve insanın; iradesi, fiili ve tercih hakkı olmadığını iddia etmişlerdir. Onlara göre insanın fiilleri, -titreyen birinin hareketlerinde olduğu gibi- kendi elinde değildir; o, onları yapmaya mecburdur.

Her iki grubun delillerinin geçersiz olduğu, hem şariat hem de vakıa ile sabittir:

- 1- Kaderin dört aşamasını (ilim, yazı, dileme ve yaratma) reddedenlere cevap, onların var olduğunu ispat eden açık naslardır. Vakıa da insanın, herhangi bir fiili yapmaya niyetlenip bir engelden dolayı yapamadığına dair örneklerle doludur.
- 2- Kaderi kabul etmede aşırı giden Cebriyye'ye cevap ise kulun; iradesi, fiili ve tercih hakkı olduğunu ifade eden açık naslardır. Vakıa da her insanın, kendi tercihiyle yaptığı fiillerle başına gelen mecburi haller arasında fark olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca naslar, Allah Teâlâ'nın fiillerinin, bir hikmeti ve amacı olduğunu ifade eden bilgilerle doludur.

KUR'ÂN

Kur'ân, Allah Teâlâ'nın kelimidir. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur:

“Eğer müşriklerden biri senden aman dilerse, Allah'ın kelâmını işitip dinleyinceye kadar ona aman ver, sonra (müslüman olmazsa) onu güven içinde bulunacağı bir yere ulaştır. İşte bu (müsamaha), onların, bilmeyen bir kavim olmalarından dolayıdır.” (Tevbe, 6)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de hac mevsiminde Arap kabilelerine kendisini tanıtarak şöyle demiştir:

“*Rabbimin kelâmını tebliğ etmem için beni kavmine götürecek biri yok mu? Zira Kureyş, Rabbimin kelâmını tebliğ etmeme mani oluyor.*” (Ebû Dâvûd, Tirmizî)

Kur'ân, hem harfleri hem de manalarıyla birlikte hakiki anlamda Allah'ın kelimidir. O, yaratılmışların kelâmına benzemez; Allah tarafından indirilmiştir ve mahlûk değildir. Kur'ân'ı Allah Teâlâ, konuşup söylemiş ve Cebrail'e vahyetmiştir. Cebrail de onu Peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kalbine parça parça indirmiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de onu insanlara okumuştur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Biz Kur'an'ı, insanlara (düşünmeleri için) ara ara okuyasın diye (âyet âyet, sûre sûre) kısımlara ayırdık ve onu aralıklarla (parça parça) indirdik.” (İsra, 106)

İnsanlar Kur'ân'ı okuduklarında, Mushaf'lara yazdıklarında ya da ezberlediklerinde bu, onu hakiki anlamda Allah kelâmı olmaktan çıkarmaz. Çünkü bir kelâm, hakiki anlamda ancak onu ilk olarak söyleyene nisbet edilir, onu tebliğ edip başkalarına aktarana değil! Dolayısıyla da okuma ile okunan şey; yazı ile yazılan şey ve ezber ile ezberlenen şey birbirinden ayrı ve farklıdır. Diğer fiiller de böyledir. Nitekim fiil; okuyanın, yazanın ve ezberleyenin fiilidir; ancak kelâm, Allah'ın kelimidir. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Kur'ân'ı, Mukaddes Rûh (Cebrail), iman edenlere sebat vermek, müslümanları doğru yola iletmek ve onlara müjde vermek için Rabbinin katından hak olarak indirdi. Şüphesiz Biz onların, 'Kur'an'ı, ona ancak bir

insan öğretiyor.’ dediklerini biliyoruz. Kendisine (Kur’ân’ı) nisbet ettikleri şahsın dili yabancıdır. Hâlbuki bu (Kur’an), apaçık bir Arapçadır.” (Nahl, 102-103)

Allah Teâlâ, Kur’ân’a insan sözü diyenlerin kâfir olduğunu bildirmiş ve onları cehennemle tehdit etmiştir:

“Bu (Kur’ân), insan sözünden başka bir şey değil, dedi. Ben, onu Sakar’a (cehenneme) sokacağım.” (Müddessir, 25-26)

CENNETTE ALLAH'IN GÖRÜLMESİ

Kıyamet günü mü'minlerin Rablerini göreceklerine iman etmek, Allah'a ve ahiret gününe imana dâhil olan hususlardan biridir. Mü'minler, kıyamet günü iki yerde Rablerini, gözleriyle açık bir şekilde -ancak O'nu kuşatmadan- göreceklerdir: Birincisi, Arasat meydanında, yani mahşerdeki hesap yerinde, ikincisi de cennete girdikten sonra olacaktır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O gün birtakım yüzler, sevinçten parıldayacak ve Rablerine bakacaklardır.” (Kıyamet, 22-23)

“Tahtlar üzerinde (Rablerine) bakarlar.” (Mutaffin, 23)

“İyilikte bulunup güzel davranışlar sergileyenlere en güzeli (cennet) ve daha fazlası (Allah'ı görmek) vardır.” (Yunus, 26)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu konuda şöyle buyurmuştur:

“Sizler, ayın on dördüncü gecesini dolunayı nasıl hiçbir sıkıntı çekmeden görüyorsanız, aynı şekilde Rabbinizi de göreceksiniz.” (Buhârî, Müslim)

İMANIN HAKİKATI

1- İman, söz ve ameldir: Hem kalp ve dilin sözüdür, hem de kalp, dil ve azaların amelidir. Kalbin sözü; inanmak, kabul etmek ve tasdik etmektir. Dilin sözü, kelime-i şهادeti söylemektir. Kalbin ameli, niyeti ve iradesidir. Ayrıca korku, ümit, tevekkül vb. de onun ameline dâhildir. Dilin ameli; zikir, dua ve Kur'ân tilavetidir. Azaların ameli ise beden ile yapılan ibadetleri yerine getirmektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Mü'minler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda imanları artan ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir. Onlar, namazlarını dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayan kimselerdir. İşte onlar, gerçek mü'minlerdir. Onlar için Rableri katında nice dereceler, başışlanma ve tükenmez bir rızık vardır.” (Enfal, 2-4)

“Mü'minler, ancak Allah'a ve Rasûlüne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerdir. İşte sözlerinde sadık olanlar da ancak onlardır.” (Hucurat, 15)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“İman, yetmiş küsur -ya da altmış küsur- şubedir. Bu şubelerin en üstünü 'Allah'tan başka hak ilah yoktur.' sözü, en alt derecesi de yoldan (gelip geçenlere) sıkıntı veren şeyleri kaldırmaktır. Hâyâ da imandan bir şubedir.” (Buhârî, Müslim)

İman, söz ve amelden oluşan bir bütündür. O, kuru bir tasdik değil, peşinden söz ve amelin geldiği bir tasdiktir. O nedenle söz ve amelin olmaması, tasdik de olmadığını gösterir.

2- İman, tek başına kullanıldığında İslam'ı, İslam da tek başına kullanıldığında imanı içine alır. Yani her biri, ayrı ayrı kullanıldığında dinin tamamını içine alır. Beraber kullanıldıklarında ise iman, kalpteki inancı; İslam da bedendeki amelleri ifade eder. Buna göre her mü'min, aynı zamanda müslümandır; ancak her Müslüman mü'min olmayabilir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Bedevîler, ‘İman ettik.’ dediler. De ki: Siz, iman etmediniz; ama ‘Müslüman olduk.’ deyin. Henüz iman, kalplerinize yerleşmedi. Eğer Allah'a ve

Rasûlüne itaat ederseniz, Allah amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Çünkü Allah, çok bağışlayıcı ve pek merhametlidir.” (Hucurat, 14)

3- İman, artar ve eksilir. Allah'ı tanımakla, kâinattaki ayetlerini/ alametlerini incelemekle, Kur'ân'daki ayetlerini düşünmekle, ibadetleri yapmakla ve günahları terk etmekle artar. Allah'ı tanımamakla, kâinattaki ayetlerinden/alametlerinden gafil olmakla, Kur'ân'daki ayetlerinden yüz çevirmekle, ibadetleri terk etmekle ve günah işlemekle de eksilir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O (mü'minlere) Allah'ın âyetleri okunduğunda, okunan o ayetler, onların imanını artırır.” (Enfal, 2)

“Herhangi bir sûre indirildiği zaman o (münafıklardan) bir kısmı der ki: ‘Bu, sizin hanginizin imanını artırdı?’ İman edenlere gelince (o inen sûre) onların imanlarını artırır ve onlar sevinirler.” (Tevbe, 124)

“İmanlarını bir kat daha arttırsınlar diye mü'minlerin kalplerine güven indiren O'dur.” (Fetih, 4)

4- İman, derece derecedir. Bazı hasletleri, diğerlerinden daha üstündür. Nitekim daha önce geçen hadis de bunu ifade etmektedir:

“İman, yetmiş küsur -ya da altmış küsur- şubedir. Bu şubelerin en üstünü ‘Allah'tan başka hak ilah yoktur.’ sözü, en alt derecesi de yoldan (gelip geçene) sıkıntı veren şeyleri kaldırmaktır. Hâyâ da imandan bir şubedir.” (Buhârî, Müslim)

5- İman sahipleri de imanlarında farklı derecelere sahiptirler. Bazılarının imanı, diğerlerinden daha kâmidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sonra Kitab'ı, kullarımız arasından seçtiklerimize verdik. İnsanlardan kimi, kendisine zulmeder; kimi, orta yoldadır; kimi de Allah'ın izniyle hayırlarda öne geçmek için yarışır. İşte büyük üstünlük de budur.” (Fatır, 32)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Mü'minler içinde imanı en kâmil olanlar, ahlakı en güzel olanlarıdır.” (Ahmed, Ebû Dâvûd, Tirmizî)

Manalarına inanarak ve gereğine sarılarak kelime-i şهادeti söyleyen kimse, imanın aslına sahip olmuş olur. Buna ek olarak farzları yerine

getiren ve haramlardan kaçınan kimse de farz olan imanı yeri getirmiş olur. Farzların yanı sıra müstehapları da yapan, haramların yanı sıra mekruhlardan da kaçınan kimse ise kâmil imana sahip olmuş olur.

6- “Ben, inşallah (Allah dilerse) mü’minim.” demek suretiyle imanda yapılan istisna, üç çeşittir:

- a- İmanın aslında şüphe edilerek yapılan istisna haramdır, hatta küfürdür. Çünkü iman, kesindir; şüphe kabul etmez.
- b- Farz ya da kamil olan imana kesin olarak sahip olduğunu iddia etmek suretiyle nefsi temize çıkarma ve övünme yanlısına düşmemek amacıyla yapılan istisna farzdır.
- c- Yüce Allah’ın dilemesini (meşietini) zikredip onunla bereketlenmek amacıyla yapılan istisna ise caizdir.

7- Mutlak manada küçük ya da büyük herhangi bir günah işlemekle iman, ortadan kalkmaz. Ancak aslı kalmakla birlikte iman eksilir. Dolayısıyla da büyük günah işleyen kimse, imanı eksik bir mü’minidir. Sahip olduğu iman nedeniyle mü’min, işlediği büyük günah nedeniyle de fasıktır. Bu günahı nedeniyle dünyada dinden çıkmaz, ahirette de cehennemde ebediyen kalmaz. Onun durumu, Allah’ın dilemesine bağlıdır. Yüce Allah, dilerse onu karşılıksız olarak affeder ve doğrudan cennete koyar, dilerse günahları oranında ona azap ettikten sonra cennete koyar. Dilerse de günahlarının bir kısmı kadar ona azap eder, sonra da ya şefaathçilerin şefaati ya da merhametlilerin en merhametlisinin merhametiyle cehennemden çıkarır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; onun dışındaki (günahları) ise dilediği kimse için bağışlar. Allah’a ortak koşan kimse, büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur.” (Nisa, 48)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girer. Sonra Allah Teâlâ, ‘Kalbinde hardal tanesi ağırlığınca iman olanları cehennemden çıkarın.’ buyurur. Bunun üzerine onlar, (ateşte yanmaktan dolayı) kapkara kesilmiş bir halde cehennemden çıkarılırlar ve hayat nehrine atılırlar.” (Buhârî)

“La ilahe illallah’ diyen ve kalbinde arpa ağırlığıınca hayır bulunan kimse cehennemden çıkacaktır. ‘La ilahe illallah’ diyen ve kalbinde buğday ağırlığıınca hayır bulunan kimse cehennemden çıkacaktır. ‘La ilahe illallah’ diyen ve kalbinde zerre ağırlığıınca hayır bulunan kimse, cehennemden çıkacaktır.” (Buhârî) Bir rivayette de “hayır” yerine “iman” kelimesi geçmektedir.

Bu konuda iki grup, hak yoldan sapmıştır:

1- Vaidiye: Bunlar, naslardaki tehditlerin mutlaka yerine geleceğini ve tevhid üzere ölen günahkâr mü’minlerden büyük günah işleyenler hakkında şefaatin geçerli olmadığını iddia ederler. Bunlar da kendi içlerinde iki gruba ayrılır:

a- Haricîler: Bunlar, büyük günah işleyen kişinin imandan çıkıp küfre girdiğini söylerler. Onlara göre bu tür kimseler, dünyada kâfirdirler, ahirette de cehennemde ebediyen kalacaklardır.

b- Mu’tezile: Bunlar da büyük günah işleyen imandan çıktığını, ancak küfre girmediğini söylerler. Onlara göre böyle birisi, dünyada imanla küfür arasında bir yerdedir, yani ne mü’mindir ne de kâfirdir. Ahirette ise ebediyen cehennemde kalacaktır.

Bu iki gruba birkaç şekilde cevap verilebilir:

* Allah Teâlâ, büyük günah işleyen kimsenin iman sahibi olduğunu ve iman kardeşliği vasfını taşımaya devam ettiğini ifade etmiştir. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın (öldürülür). Ancak her kimin cezası, kardeşi (maktûlün velisi) tarafından bir miktar bağışlanırsa artık (taraflar) hakkaniyete uymalı ve (katil) ona (gereken diyeti) güzellikle ödemelidir.” (Bakara, 178)

Bu ayette Allah Teâlâ, katili, maktûlün velisinin “kardeşi” olarak vasıflandırmıştır. Diğer bir ayet ise şöyledir:

“Eğer mü’minlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin. Şayet biri, ötekine saldırırsa Allah’ın buyruğuna dönüncüye kadar saldıran tarafla savaşın. Eğer dönerse artık aralarını adaletle düzeltin ve (her işte) adaletli davranın. Şüphesiz ki Allah, âdil davrananları sever. Mü’minler,

ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki merhamet olunaszınız.” (Hucurat, 9-10)

Bu ayette de Allah Teâlâ, vuruşan iki grubu “mü'minler” olarak vasfetmiş ve aralarında kardeşlik bağı bulunduğunu ifade etmiştir.

* Allah Teâlâ, şirk dışındaki günahları, dilediği kimseler için bağışlayacak ve kalbinde hardal tanesi ağırlığınca iman bulunan kimseleri cehennemden çıkaracaktır. Nitekim bu konudaki şefaathadisi de tevatür derecesindedir.

2- Mürcie: Bunlar amelin, imanın kapsamına girmediğini söyleyenlerdir.

Onlara göre amel, imana dâhil olmadığı için imanlı bir insana işlediği hiçbir günahın zararı dokunmaz. Tıpkı bir kâfire yaptığı hiçbir iyiliğin fayda vermediği gibi... Bu gruptakiler, imanın tanımını konusunda farklı sınıflara ayrılmışlardır:

- a- Cehmiyye: Bunlara göre iman, sadece kalbin tasdik etmesi veya bilmesi demektir.
- b- Kerramiyye: Bunlara göre iman, sadece dilin söylemesinden ibarettir.
- c- Fukaha Mürciesi: Bunlara göre de iman, kalp ile tasdik ve dil ile söylemekten ibarettir. Ameller ise imanın tanımına ve hakikatine dâhil değildir, aksine imanın neticesi ve meyveleridir.

Mürcie mezhebine birkaç şekilde cevap verilebilir:

* Allah Teâlâ, amellere iman adını vermiştir. Nitekim Mescid-i Aksa'ya doğru namaz kılıp da kible, Kâbe'ye çevrilmeden önce vefat eden mü'minler hakkında şöyle buyurmuştur: “Allah, imanlarınızı zayi edecek değildir.” (Bakara, 143) Yani, “namazlarınızı” zayi edecek değildir.

* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, büyük bir ameli günah işleyen kimsede mutlak imanın bulunmadığını ifade ederek şöyle buyurmuştur:

“Zina eden kişi, zina ettiği sırada mü'min olarak zina etmez. Hırsızlık yapan kişi, hırsızlık sırasında mü'min olarak hırsızlık yapmaz. İçki içen, içki içtiği sırada mü'min olarak içki içmez. İnsanların gözleri önünde başkalarının değerli mallarını gasp eden, mü'min olarak gasp etmez.” (Buhârî, Müslim)

Mürcie olsun Vaidiyye olsun, her iki grubun da iddialarının geçersiz olmasının altında yatan neden, onların imanın tek parça olduğuna inanmalarıdır. Dolayısıyla da onlara göre ya imanın tamamı vardır ya da tamamı yoktur.

Mürchie, sadece kalple ya da dille yahut da her ikisiyle yapılan ikrarı, -hiç amel olmasa da- iman saymıştır. Bu nedenle onlar, tefrite düşmüşlerdir. Vaidiyye ise tek bir büyük günahla dahi imanının ortadan kalkacağını söylemiştir. Böylece onlar da ifrata düşmüşlerdir. Her iki grubun çıkış noktası aynıdır, ancak vardıkları sonuç birbirinin tam tersidir.

DEVLET BAŞKANLIĞI VE CEMAAT

1- Devlet başkanına biat etmek farzdır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Biatı olmadan ölen kimse, cahiliye ölümü üzere ölmüş olur.” (Müslim)

2- İdarecilerin dine uygun emirlerini dinleyip onlara itaat etmek, -ister iyi ister kötü olsunlar- haccı, Cuma ve bayram namazlarını onlarla eda etmek, onlara nasihatte bulunup iyiliklerini istemek ve anlaşmazlık durumunda ise Kur’ân ve sünnete başvurmak gerekir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e itaat edin ve sizden olan idarecilere de (itaat edin). Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah’a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah’a ve Rasûl’e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.” (Nisa, 59)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Müslümana düşen, günah işlemesi emredilmediği sürece, sevdiği ve sevmediği her konuda (yöneticiyi) dinleyip itaat etmektir. Günah işlemesi emredildiğinde ise ne dinler, ne de itaat eder.” (Buhârî, Müslim)

“Kim, (idareciye) itaatten el çekerse kıyamet gününde Allah’ın huzuruna çıktığında (ileri sürebileceği) hiçbir delili/mazereti olmaz.” (Müslim)

3- Zalim olsalar dahi idarecilere karşı ayaklanmak ve onlarla çarpışmak haramdır. Ancak açıkça küfür olan ve bu konuda elimizde Allah’tan gelmiş kesin bir delil bulunan bir iş yapmaları hariç. Zira Ubade b. es-Samit *radıyallahu anh* şöyle demektedir:

*“Biz, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e, güçlükte ve kolaylıkta, istekli ve isteksiz olduğumuz durumlarda, bize karşı yapılan tercihler/kayırmalar karşısında dinleyip itaat etmek ve yönetim hususunda idarecilere karşı çıkmamak hususunda biat ettik. Ancak açık bir küfür olduğuna dair Allah tarafından yanımızda kesin bir delil bulunan bir iş yapmaları hariç.”* (Buhârî)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Muhakkak ki benden sonra haksızlıklar ve çirkin göreceğiniz birtakım işler olacaktır.” buyurmuş; sahabîler: “Ey Allah’ın Rasûlü, ne yapmamızı emredersin?” dediklerinde şöyle cevap vermiştir: “İdarecilere haklarını verin (onlara karşı itaat görevinizi yerine getirin), kendi hakkınızı da Allah’tan isteyin.” (Buhârî)

SAHABE

Sahabî; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'le görüşüp iman eden ve bu hali üzere ölen kimse demektir. Çoğulu, "sahabe"dir. Sahabe, peygamberlerden sonra insanların en hayırlıları ve bu ümmetin en üstün nesilleridir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"İnsanların en hayırlıları, benim çağımda yaşayanlardır." *"Ümmetimin en hayırlıları, benim çağımda yaşayanlardır."* (Buhârî, Müslim)

Sahabîlerin tamamı adil ve güvenilirlerdir. Çünkü Allah Teâlâ, onları Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e arkadaş olarak seçmiş, onlardan razı olmuş, tevbelerini kabul etmiş, onları en üstün vasıflarla anmış ve onlara en güzel vaatlerde bulunmuştur. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

"Muhammed, Allah'ın Rasûlü/elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar, filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. Allah, böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkeler. Allah, onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vaat etmiştir." (Fetih, 29)

Bununla birlikte sahabe, kendi aralarında grup ve şahıs bazında farklı derecelere sahiptirler. Grup bazında üstünlük dereceleri şöyledir:

1- Muhacirler, Ensardan üstündürler. Zira onlar, hem hicret etmişler hem de Allah'ın dinine yardım etmişlerdir. Ayrıca Allah Teâlâ da Kitabında onları daha önce zikretmiştir:

"(Allah'ın verdiği bu ganimet malları) yurtlarından çıkarılmış ve mallarından uzaklaştırılmış olan, Allah'tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah'ın dinine ve Peygamberine yardım eden fakir muhacirleridir. İşte doğru olanlar da bunlardır. Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler (Ensar), kendilerine göç edip gelen (muhacir) leri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde hiçbir rahatsızlık

hissetmezler. Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim, nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Haşr, 8-9)

“(İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tâbi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah’tan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinde ebedî kalacakları ve zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, büyük kurtuluştur.” (Tevbe, 100)

“Andolsun ki Allah, müslümanlardan bir grubun kalpleri eğrilmeye yüz tuttuktan sonra, Peygamber’i ve güçlük zamanında ona uyan muhacirlerle ensarı affetti. Sonra da onların tevbelerini kabul etti. Çünkü O, onlara karşı çok şefkatli, pek merhametlidir.” (Tevbe, 117)

2- Hudeybiye Anlaşmasından önce Allah yolunda mallarını harcayıp savaşanlar, daha sonra bunları yapanlardan üstündürler. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Elbette içinizden, fetihten önce (Allah yolunda mallarını) harcayan ve savaşanlar, daha sonra harcayıp savaşanlara eşit değildir. Onların derecesi, sonradan infak eden ve savaşanlardan daha yüksektir. Bununla beraber Allah, hepsine de en güzel olanı vaat etmiştir. Allah’ın yaptıklarınızdan haberi vardır.” (Hadid, 10)

3- Bedir savaşına katılanlar. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hatıb b. Ebi Beltea *radıyallahu anh* ile ilgili kıssada geçtiği üzere Ömer *radıyallahu anh*’a şöyle demiştir:

“O (Hatıb), Bedir’e katılmıştır. (Onun ölümü hak ettiğini) nereden biliyorsun? Zira Allah, Bedir’e katılanlara yönelip: ‘Dilediğinizi yapın; zira Ben sizi başışladım.’ buyurmuştur.” (Buhârî, Müslim)

4- Rıdvan biatine katılanlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir.” (Fetih, 18)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“O ağacın altında (Rıdvan biatinde) biat eden hiç kimse, -inşallah- cehenneme girmeyecektir.” (Müslim)

Şahıs bazında üstünlük dereceleri ise şöyledir:

1-)Dört halife: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra ümmetin en üstünü, Ebu Bekir es-Siddîk, sonra da Ömer b. Hattab *radıyallahu anhuma*'dır. Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, bu konuda icma etmiştir. Ali *radıyallahu anh*'ın Kufe mescidinin minberinde şöyle dediği, seksenden fazla tarikle, mütevatir olarak nakledilmiştir: "Peygamberden sonra bu ümmetin en hayırlısı, Ebu Bekir, sonra Ömer'dir." Bu rivayeti İmam Ahmed ve İbn Ebî Âsım, sahih isnadlarla rivayet etmişlerdir. Ayrıca Elbani de sahih olduğunu söylemiştir. Ali *radıyallahu anh*'ın böyle kesin konuşması, mutlaka onun bir bilgiye dayandığını göstermektedir. Ayrıca Tirmizî de bunu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sözü olarak rivayet etmiştir.

Ebu Bekir ve Ömer *radıyallahu anhuma*'dan sonra üstünlükte Osman b. Affan *radıyallahu anh* gelir. Zira Buhârî ve Müslim, Abdullah b. Ömer *radıyallahu anhuma*'nın şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: "Biz, Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında üstünlük hususunda şöyle bir sıralama yaptık: Ebu Bekir, sonra Ömer, sonra Osman." Diğer bir rivayette İbn Ömer *radıyallahu anhuma* devamla şöyle der: "Bu sıralamamız, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kulağına giderdi; ancak o, buna karşı çıkmazdı."

Eyyub es-Sahtıyanî *rahimehullah* da şöyle der: "Ali'yi Osman'dan önde tutan, muhacirleri ve ensarı aşağılamış olur." Zira muhacirler ve ensar, halifelik konusunda Osman'a öncelik vermişlerdir.

Osman *radıyallahu anh*'dan sonra ise Ali b. Ebu Talib *radıyallahu anh* gelir. Netice olarak onların üstünlükteki sıralamaları, hilafet sıralarına göre dir.

2-)Cennetle müjdelenenler: Bunlar şu sahabîlerdir: Dört halife, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebî Vakkas, Talha b. Ubeydullah, Zübeyr b. Avvam, Ebu Ubeyde Âmir b. el-Cerrah, Saîd b. Zeyd. *-Allah hepsinden razı olsun.-* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, bu on kişinin cennetlik olduğunu bildirmiştir. Bu konudaki hadisi, *Sünen* sahipleri ve Ahmed rivayet etmiştir ve bu hadis sahihtir. Aynı şekilde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu on sahabînin dışındaki bazı sahabîleri de cennetle müjdelemiştir. Örneğin Bilal, Sabit b. Kays, Abdullah b. Selam *radıyallahu anhuma* bunlardandır.

3-)Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ehl-i beyti: Bunlar, zekât ve sadaka almaları haram olan şu beş ailedir: Ali ailesi, Cafer ailesi, Akîl ailesi, Abbas ailesi, Haris b. Abdulmuttalib oğulları. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Allah, İsmail’i seçti. İsmail oğulları arasından Kinane’yi seçti. Kinane’den Kureyş’i seçti. Kureyş’ten de Haşim oğullarını seçti. Haşim oğullarından da beni seçti.” (Müslim)

“Ehl-i Beytim(e iyi davranma) konusunda size Allah’ı hatırlatıyorum. Ehl-i Beytim(e iyi davranma) konusunda size Allah’ı hatırlatıyorum.” (Müslim)

Amcası Abbas b. Abdulmuttalib, bazı Kureyşlilerin Haşim oğullarına kaba davrandığını söyleyince Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki sizi, Allah için ve benim akrabam olduğunuz için sevmedikçe iman etmiş olmazlar.” (Ahmed)

Tertemiz ve iffetli eşleri de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ehl-i beytine dâhildir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey Peygamber hanımları! Namazı kılın, zekâtı verin, Allah’a ve Rasûlüne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzab, 32-33)

Allah Teâlâ, onları Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem* için seçmiş ve hem dünyada hem de ahirette onları ona eş yapmıştır. Ayrıca onları “mü’minlerin annesi” olarak nitelendirmiştir. Onların en üstünleri, Hatice ve Ebu Bekir’in kızı Aişe *radiyallahu anhum*’dur. Diğerleri ise şunlardır: Sevede binti Zem’a, Hafsa binti Ömer, Ümmü Seleme, Ümmü Habibe binti Ebu Süfyan, Safiyye binti Huyey, Zeyneb binti Cahş, Cuveyriye, Meymune, Zeyneb binti Huzeyme. -*Allah hepsinden razı olsun.*-

Farklı derece ve mertebeleriyle bütün sahabîlere karşı görevlerimiz şöyledir:

a- Onları sevmeli, veli/dost bilmeli, Allah’tan onları bağışlamasını ve onlardan razı olmasını dilemeli, hem topluca hem de fert bazında onları övgüyle anmalıyız. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Mü’min erkeklerle mü’min kadınlar da birbirlerinin velisi/dostudurlar.” (Tevbe, 71)

“O (sahabîlerin) arkasından gelenler şöyle derler: Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla...” (Haşr, 10)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“İmanın alameti, Ensarı sevmektir. Münafıklığın alameti ise Ensara nefret duymaktır.” (Buhârî)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Ali *radiyallahu anh'a* hitaben de şöyle buyurmuştur:

“Seni ancak mü'min olan sever. Sana ancak münafık olan nefret duyar.” (Müslim)

b- Onlara karşı kin, nefret ve kötü duygular beslememeli, onlara dil uzatmamalı, hakaret ve lanet etmemeliyiz. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O (sahabîlerin) arkasından gelenler şöyle derler: Rabbimiz... kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz ki Sen çok şefkatli, çok merhametlisin!” (Haşr, 10)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“Ashabıma dil uzatmayın. Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizden biriniz, Uhud dağı kadar altını sadaka verse bu, onlardan birinin vereceği bir, hatta yarım ölçek sadakaya bile denk olmaz.” (Buhârî, Müslim)

c- Bazı sahabîler arasında cereyan eden anlaşmazlıklar konusunda yorum yapmamalı, susmalı, onlara karşı hüsnü zanda bulunmalı ve onları mazur görmeliyiz. Şöyle ki onlar, ictihad etmişlerdir; isabet edenler iki ecir, hata edenlerse bir ecir almıştır. Eğer bir günah işlemişlerse de onların üstünlüklerini gösteren öyle menkıbeleri ve o kadar büyük iyilikleri var ki bunlar, -Allah'ın izniyle- o günahlarının bağışlanmasına vesile olur.

d- Hem ehl-i beyt hakkında aşırı giden ve genel anlamda sahabeyi sevmeyip onlara dil uzatan Rafizîlerin hem de ehl-i beyte eziyet ve cefa veren Nasibîlerin yolundan uzak durmalıyız.

EVLIYA/VELİLER:

Takva sahibi her mü'min, velidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Bilesiniz ki Allah’ın velilerine korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de. Onlar, iman edip takvâ sahibi olanlardır.” (Yunus, 62-63)

Onların velilikteki mertebeleri ise iman ve takvadaki mertebelerine göredir. Soy sopa ya da kuru iddiaya göre değildir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sizin Allah katında en üstün olanınız, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olanıdır.” (Hucurat, 13)

Allah Teâlâ’nın izniyle bazı veli kulları keramet gösterebilirler. Keramet; Allah Teâlâ’nın, veli bir kulunun elinde meydana getirdiği harikulade olaydır. Allah Teâlâ, kerameti, veli kuluna bir ikram olarak ve onun tâbi olduğu peygamberin nübüvvetini de tasdik amacıyla verir. Keramet iki çeşittir:

- a- İlim, keşif, feraset ve ilham şeklinde.
- b- Bir şeylere güç yetirme ve tesir etme şeklinde.

DELİL ÇIKARMA YÖNÜNDEN DİNİN TEMEL KAYNAKLARI

1- Akide, şeriat ve ahlakın kendisinden alınacağı temel kaynaklar üç tanedir: Kur’ân, sahih sünnet ve icma. Bunlara; şahsî görüş, kıyas, zevk, keşif veya -kim olursa olsun- herhangi bir şahsın sözüyle karşı çıkmak caiz değildir.

2- Kur’ân ve sünnetin anlaşılmasında izlenecek yol, muhacirler ve ensardan oluşan ilk nesillerle onlara güzelce tâbi olanların izlediği yola uymak, kelamcıların ve tasavvufçuların icat ettiği bid’at yollardan sakınmaktır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra kim, Peygamber’e karşı çıkar ve mü’minlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız; o ne kötü bir yerdir.” (Nisa, 115)

3- Şüphelerden uzak olan sağlıklı akıl, illetlerden uzak olan sahih nakille çelişmez. Zira naslar, akılların şüphe ettiği değil, hayrette kaldığı

şeyler getirir. Naslarla akıl arasında çelişki olduğunu düşünen kimse, aklındaki bozukluktan dolayı bu kanaate varmıştır ki onun; nakli, aklın önüne geçirmesi gerekir.

- 4- Bid'at: Dinde sonradan uydurulan ve meşru gibi görünen her şeydir. Genelde bid'at, Allah Teâlâ'ya daha çok ibadet etme ve yaklaşma amacıyla ortaya konur. Bu nedenle de dindenmiş gibi görünür. Bid'atin çeşitli türleri vardır: İtikadî bid'at, amelî bid'at; ağır bid'at, hafif bid'at; sahibini dinden çıkaran bid'at, fasık yapan bid'at.

AKİDEYİ TAMAMLAYICI UNSURLAR

1- İyiliği yaymak ve kötülüğe engel olmak.

“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Âl-i İmran, 104)

2- Birliğe ve beraberliğe önem vermek, ayrılık ve ihtilaftan uzak durmak, Cuma ve cemaat namazlarına devam etmek.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Hep birlikte Allah’ın ipine (İslâm’a) sımsıkı yapışın, parçalanmayın. Allah’ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz, birbirinize düşman kişilerdiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti ve O’nun nimeti sayesinde kardeş kimseler olmuşunuz. Yine siz bir ateş çukurunun tam kenarındayken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allah, size âyetlerini böyle açıklar ki doğru yolu bulasınız. İcinizde, hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir. Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte bunlar için büyük bir azap vardır.” (Âl-i İmran, 103-105)

“Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.” (Şura, 13)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de “*Mü’minlerin birbirlerine karşı durumu, parçaları birbirini destekleyip ayakta tutan bir bina gibidir.*” (Buhârî, Müslim) buyurmuş ve bunu söylerken de parmaklarını birbirine geçirmiştir.

3- Güzel ahlak ve güzel ameller.

Örneğin sabırlı, cömert, cesur, yumuşak, affedici ve mütevazı olmak, bunların zıddı olan huy ve davranışları terk etmek, ana-babaya itaat edip iyi davranmak, akrabaları koruyup kollamak, komşularla iyi geçinmek, yetimlere iyi davranmak, fakirlere ve yolculara yardım etmek vb. gibi...

DİN VE ŞERİAT

Allah'ın dini birdir ve o da İslam'dır. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

“Hiç şüphesiz Allah katında din, İslam'dır.” (Â-i İmran, 19)

İslam, yüce Allah'ın önceki ve sonraki ümmetlere gönderdiği tek dindir. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur:

“Biz, içinde hidayet ve nur olan Tevrat'ı indirdik. Kendilerini (Allah'a) teslim etmiş (İslam olmuş) peygamberler onunla hükmederlerdi.” (Maide, 44)

Genel anlamıyla İslam işte budur. Yani tevhibi kabul edip Allah'a teslim olmak, O'na itaat edip boyun eğmek ve şirkten sakınmak demektir.

Özel anlamda ise İslam, Allah Teâlâ'nın Peygamberi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e göndermiş olduğu hidayet ve hak dindir ki bu da sahih akide, adil şeriat, salih ameller ve güzel ahlaktan oluşan bir bütündür. Allah Teâlâ, bu dinle daha önceki dinleri yürürlükten kaldırmıştır. Dolayısıyla da O, İslam'ın dışında bir din kabul etmeyecektir. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

“Kim, İslâm'dan başka bir din ararsa bilsin ki kendisinden (böyle bir din) asla kabul olu ve o, ahirette ziyan edenlerden olacaktır.” (Â-i İmran, 85)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

“*Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ister yahudi ister hıristiyan olsun, yeryüzü halkından her kim beni duyar da bana gönderilenlere iman etmeden ölürse mutlaka cehennemliklerden olur.*” (Müslim)

Allah Teâlâ, tarafından kendilerine güzel âkıbet takdir edilmiş olan kullarını Kitabında “Müslümanlar” olarak adlandırmıştır:

“O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size ‘Müslümanlar’ adını verdi.” (Hac, 78)

Ne var ki Allah'ın insanlar arasındaki kanunlarından biri de kulların ihtilaf etmeleri, ayrılığa düşmeleridir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“*Dikkat edin! Sizden önce kendilerine kitap verilenler (hıristiyanlar ve yahudiler), yetmiş iki fırkaya ayrıldılar. Bu ümmet ise yetmiş üç fırkaya*

ayrılacaktır. Onlardan yetmiş ikisi cehennemde, biri cennette olacaktır. O da cemaattir.” (Ebû Dâvûd, Tirmizî, Ahmed)

Kurtuluşa erecek olan bu fırka (fırka-i naciye), ehl-i sünnet ve'l-cemaat'tir. Yani Kur'ân'a sınımsız sarılanlar, heva ve bid'atlerden uzak olan saf sünnete tâbi olanlardır. Bunlar, kıyamete kadar var olacak olan üstün fırkadır. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

“Ümmetim içinde Allah'ın emrini/dinini ayakta tutan bir grup daima var olacaktır. Onları yardımsız bırakan ya da onlara muhalefet edenler, onlara zarar veremeyecektir. Onlar, insanlar içinde üstün bir konumda olduğu halde nihayet Allah'ın emri (kıyamet) gelecektir.” (Müslim)

Ehl-i sünnet, her yönden iki uç noktanın ortasında, itidal ve hidayet üzeredir:

- 1- Allah'ın sıfatları konusunda teşbihçiler ile ta'tilciler arasındadırlar.
- 2- Allah'ın fiilleri konusunda Cebriyye ile Kaderiyye arasındadırlar.
- 3- Allah'ın vaat ve tehditleri, iman ve din tanımları konusunda da Mürcie ile Vaidiyye arasındadırlar.
- 4- Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabı hakkında da Haricîler ile Rafizîler arasındadırlar.

Ehl-i sünnet ve'l-Cemaat, bu sapkın mezheplerden ve kötü yollardan uzaktır. Yüce Allah, onlara imanı sevdirmiş, onu kalplerinde süslemiş, onlara küfrü, fasıklığı ve isyanı da çirkin göstermiştir.

“Bu, Allah'tan bir lütf ve nimettir. Allah; her şeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olandır.” (Hucurat, 8)

Allah'ın salât ve selâmı, kulu ve Rasûlü Muhammed'in üzerine olsun.

Vision

Achieve international leadership in consolidating and disseminating Islamic studies.

Mission

Contribute to serving the religion of Islam through qualified cadres, through a moderate and contemporary approach.

+966 11 8236708

ca-sais@pnu.edu.sa

sais_pnu

مركز أصول

Osoul Center
www.osoulcenter.com

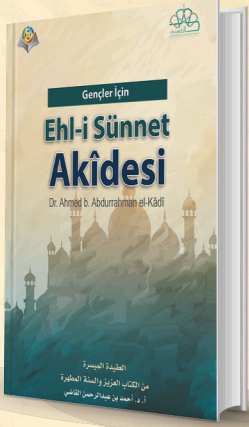

عرض تعريف عن مركز أصول
ومجالاته وخدماته.. مشاهدة ممنوعة لك

osoulcenter

 +966504442532

www.osoulcenter.com

Öteden beri din âlimleri, akideye büyük önem vermişler, onu öğretme konusunda ellerinden gelen gayreti göstermişler, bu alanda muhtasar eserler ve uzun şerhler yazmışlardır. Bu eserlerin bazılarında selef-i salihînin itikadını genel hatlarıyla açıklamışlar, bazılarında belli bir akide meselesini ele almışlar, bazılarında da sapkın bid'at ehline cevap vermişlerdir.

Ben de akide meselelerine açıklık getirmeye ve onları daha anlaşılır kılmaya çalıştım. Bu meseleleri, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in meşhur "Cibril hadisi"nde yer alan imanın altı esasını sıraladığı tertibe uygun bir şekilde ele aldım. Bunu yaparken de sadece iki vahyi, Kur'ân ve Sünnet naslarını, esas aldım. Altı iman esasından her birini ele alırken içerdikleri alt

başlıklara da yer verdim. Ayrıca o konuda hak yoldan sapanlara da değindim ve sözü fazla uzatmadan onların görüşlerine cevap verdim.

Bu eser, ne çok uzun ne de çok kısa olup açık ve sade bir üsluba sahiptir. Ayrıca ibareleri anlaşılır olup konuları da belli bir tertibe göre sıralanmıştır. Bununla da Müslüman fertlerin ondan gereği gibi faydalanabilmeleri ve selef-i salihînin itikadını genel hatlarıyla öğrenebilmeleri amaçlanmıştır.

مركز أصول
Osoul Center
www.osoulcenter.com

islamic-faith.com

To Download This Book, please Visit

osoulstore.com